

GÖTEBORGS UNIVERSITET

”Allt är på större allvar nu”

En kvalitativ studie om sjätteklassares tankar och känslor angående att bli betygsatta.

Annie Fridlund och Rebecca Vindrot

LAU390
Handledare: Andreas Nordin
Examinator: Kerstin
Sundman
Rapportnummer:
HT12-2450-07

Abstract

Examensarbete inom Lärarprogrammet

Titel: "Allt är på större allvar nu" – *En kvalitativ studie om sjätteklassares tankar att bli betygsatta*

Författare: Annie Fridlund och Rebecca Vindrot

Termin och år: HT 2012

Kursansvarig institution: Globala studier

Handledare: Andreas Nordin

Examinator: Kerstin Sundman

Rapportnummer: HT12-2450-07

Nyckelord: betyg, känslor, självkänsla, delaktighet, mognad

Sammanfattning

Syftet med vår studie har varit att genom ett elevperspektiv undersöka hur elever i årskurs 6 känner inför att bli betygsatta och ta reda på vilken kunskap de har om betyg. De förändringar som sker i skolans värld påverkar eleverna i allra högsta grad, därför anser vi att det är viktigt att elevernas tankar och åsikter blir hörda. Vi vill belysa elevernas egna känslor och kunskaper angående betyg genom nedanstående fyra huvudfrågor:

- *Vilka känslor har eleverna för att bli betygsatta?*
- *Finns det något samband mellan betyget och självkänslan?*
- *Känner eleverna i årskurs 6 att de är mogna för att få betyg?*
- *Har eleverna kännedom om vad som krävs av dem för att uppnå en viss betygsnivå?*

Genom att studera den tidigare forskning som finns gjord angående elevers upplevelser och åsikter om betyg och bedömning samt att granska vad de styrande politikerna har för argument om varför genomförandet av betyg i årskurs 6 har skapats valde vi att genomföra 10 kvalitativa samtalsintervjuer med elever i årskurs 6 för att finna svar på våra huvudfrågor. Vi kom fram till att eleverna i stort sett är positivt inställda inför att få betyg men även att de känner sig nervösa och stressade inför terminens slut. Majoriteten av informanterna uttrycker även att de känner till det nya betygssystemet A till F men att det är för mycket att hålla reda på för att kunna greppa vad som krävs av dem för att nå upp till en viss betygsnivå. Genom vår undersökning vill vi att lärare och elever skall finna vägar att mötas på när det kommer till betyg, det är viktigt att elever och lärare förstår varandra för att nå gemensamma mål.

Innehåll

1. Inledning.....	3
2. Syfte och problemformulering	4
3. Redogörelse av centrala begrepp.....	5
3.1 Betyg	5
3.2 Känslor	5
3.3 Självkänsla	5
3.4 Mognad	6
4. Betygens historia	7
5. Det politiska spelet kring betyg.....	8
5.1 Skolministern om den nya betygsskalan	8
5.2 Kritik mot Björklunds förslag angående betyg i årskurs 4.....	8
6. Teoretisk anknytning	10
Behavioristisk syn på inläring, motivation och betyg	10
7. Tidigare forskning	11
8. Metod och material.....	15
8.1 Kvalitativ forskningsintervju.....	15
8.2 Urval.....	16
8.3 Etiska hänsyn	16
8.4 Resultatsammanställning.....	17
8.5 Studiens tillförlitlighet.....	17
9 Resultatredovisning	18
9.1 Återkoppling till studiens huvudfrågor	22
10. Slutdiskussion.....	26
10.1 Jämförelser av skolprestationer - en negativ konsekvens av betyg.....	26
10.2 Betygets konsekvenser för elevens framtid.....	27
10.3 Betygens påverkan på elevens självkänsla.....	27
10.4 Elevers och vårdnadshavares delaktighet i bedömning och betygssättning	28
10.5 Är eleverna redo för att få betyg?.....	30
10.6 Samarbete mellan skolan, eleven och hemmet.....	31
10.7 Betyget medför stress och press hos eleverna	32
10.8 Betyg föder motivation.....	32
11. Sammanfattning.....	34
12. Avlutande kommentarer	35
Referenslista	36
Bilaga 1:	39

1. Inledning

Den svenska skolan har under tidens gång genomfört olika former av förändringar gällande betygssystemets uppbyggnad och betyg har delats ut i olika årskurser. Beslut diskuteras och fastställs i regel av vuxna som är insatta i skolans värld. 2012 ändrades än en gång på den svenska betygsskalan och åldern för införandet av betyg. ”Enligt riksdagens beslut om betyg från och med årskurs 6 i grundskolan kommer betyg i årskurs 6 och 7 för första gången att sättas höstterminen 2012. Det innebär att elever i grundskolan får betyg vid varje terminsslut från och med sjätte klass i alla ämnen utom språkval.” (Utbildningsdepartementet, 2010a) I samband med beslutet om att eleverna skall få betyg från och med höstterminen i årskurs 6 har det även beslutats om att en ny betygsskala skall införas. Vi går från MVG, VG, G och IG till en betygsskala med betyg från A till F där A fungerar som det högsta betyget och F som icke godkänt. Syftet med den nya betygsskalan sägs enligt regeringen vara att: ”Många fler elever kan nå skolans kunskapsmål om kraven görs tydliga, elevernas kunskaper kontinuerligt följs upp och utvärderas, resultaten kommuniceras med hemmen och stöd sätts in tidigt.” (Utbildningsdepartementet, 2008) Detta menar man kunna uppnå genom att införa en ny målrelaterad betygsskala med fler betygssteg.

Vårt primära syfte med vår undersökning är att utifrån väsentlig litteratur för vårt ämne och betydelsefulla källor fördjupa oss i elevernas syn på att bli betygssatta. Vi har en föreställning om att elevens tankar och känslor inför betygssättning ibland kan komma i skymundan och fokus hamnar istället helt hos de som fattar besluten istället för hos de elever som blir berörda. Under våra verksamhetsförlagda utbildningar har vi kunnat ana att elever ibland inte har någon större kunskap om vad som förväntas av dem kunskapsmässigt, utifrån Lgr11 läroplanen för grundskolan, förskolan och fritidshemmet. Vi har även en undran över hur många elever i den svenska skolan är medvetna om vad det innebär att bli betygssatt och varför betyg finns. Skolverket skriver att:

”Betyget uttrycker i vad mån den enskilda eleven har uppnått de nationella kunskapskrav som finns för respektive ämne. Som stöd för betygssättningen finns ämnesspecifika kunskapskrav för olika betygssteg.” (Skolverket, 2011:18) Skolverket skriver fortsatt att genom betyg och bedömning är skolans mål att eleven skall ta ett större ansvar för sina egna studier samt att de ”utvecklar förmågan att själv bedöma sina resultat och ställa egen och andras bedömning i relation till de egna arbetsprestationerna och förutsättningarna.” (Skolverket, 2011:18)

Att undersöka vad elever har för tankar och åsikter om att bli betygssatta med det nya betygssystemet i årskurs 6 anser vi har stor relevans för utbildningsvetenskapen. För att kunna arbeta på ett så rättvist sätt som möjligt och för att skapa en skola som är till för alla måste vi ta vara på våra elevers tankar och åsikter om hur de känner inför skolans förändringar och hur dess organisation ser ut.

2. Syfte och problemformulering

Vårt huvudsakliga syfte med vår studie är att undersöka hur eleverna känner inför att få betyg i årskurs 6. Med detta menar vi ifall de känner spänning och/eller lust eller om de snarare känner oro, press eller liknande inför betygssättningen. Finns det någon koppling mellan betyget och självkänslan är en fråga vill söka svar på i vår undersökning. Utöver elevers känslor i relation till betygssättning vill vi även undersöka om elever i årskurs 6 känner sig redo inför att få betyg. För att få svar på ovanstående funderingar anser vi att det är viktigt att undersöka vilken kännedom eleverna har om vad som krävs av dem för att nå en viss betygsnivå.

Genom vår undersökning har vi förhoppningar om att lärare och elever kan finna ett sätt att mötas på vägen när det kommer till betygssättningen. Det är viktigt att göra eleverna delaktiga och medvetna om vilka förändringar som sker i skolans verksamhet och hur detta kommer att påverka dem. Genom att belysa elevernas tankar angående betyg kan vi komma ett steg närmre vad Lgr 11 säger om att alla som arbetar i skolan ska:

[...] klagöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan. Det är inte minst viktigt som underlag för den enskildes val i skolan. (Skolverket, 2011:8)

Utifrån ovanstående syfte och problemformulering har vi utformat fyra frågeställningar:

- *Vilka känslor har eleverna för att bli betygssatta?*
- *Finns det något samband mellan betyget och självkänslan?*
- *Känner eleverna i årskurs 6 att de är mogna för att få betyg?*
- *Har eleverna kännedom om vad som krävs av dem för att uppnå en viss betygsnivå?*

3. Redogörelse av centrala begrepp

3.1 Betyg

”**betyg**, *betygsgivning*, utsaga om eller bedömning av prestationer av olika slag, ofta ett samlande mått på prestationer under en viss tidsperiod. Ett viktigt tillämpningsområde för betyg är skolprestationer.” (NE, 2012a)

I dagens svenska skola är betyget uppbyggt på ett sätt för att vi skall kunna bedöma eleverna enligt de nationella kunskapskraven. Dessa är utformade och sammanfattade i vår läroplan för grundskolan gäller då Lgr11. Betygens främsta uppgift är att visa var eleven ligger till kunskapsmässigt utifrån dessa nationella kunskapskrav. För att betygen skall vara så pass jämförbara som möjligt används nationella prov som utformats och fastställts av Skolverket. Betygen sätts av verksam lärare (NE, 2012a).

3.2 Känslor

En del av vårt huvudsakliga syfte med vår undersökning är att ta reda på vilka känslor elever i årskurs 6 har inför att bli betygssatta. Vi vill belysa uttrycket känslor för att få en tydligare bild av vad vi vill åstadkomma med vår studie. Nationalencyklopedin definierar ordet känsla utifrån engelskans emotion som:

känsla, *sinnerörelse*, tillstånd som rädsla, vrede, glädje eller sorg. Utmärkande för emotioner är att de har ett objekt, t.ex. något man är rädd för. Ett emotionellt tillstånd kan kännetecknas av upplevelser, fysiologiska förändringar samt beteende eller beteendetendenser. Den som känner t.ex. rädsla upplever ett bestämt hot, förnimmer hur hjärtat slår snabbare och uppvisar ofta en tendens att fly. (NE, 2012b)

När vi ställer frågan *Vilka känslor har eleverna för att bli betygssatta?* är det just uttryck som beskriver olika sinnestillstånd som vi vill komma åt. Känner sig eleverna stressade eller finner de snarare att det skall bli spännande och roligt att få betyg?

3.3 Självkänsla

Finns det något samband mellan betyget och självkänslan är en av våra huvudfrågor i vår undersökning. För att kunna finna svaret på denna fråga skall vi börja med att ge en beskrivning av begreppet självkänsla. Nationalencyklopedin definierar ordet självkänsla som följande:

självkänsla innebär att vara medveten om den egna personlighetens värde, alltså att känna att man är värdefull som människa. Självkänslan kan byggas på att man själv tycker att man är bra och klarar av saker, men den kan också byggas på vad man tror att andra tycker om en. Har man dålig självkänsla känner man ofta att man måste prestera saker för att vara värd något, till exempel i skolan eller inom idrott. [...]. Har man god självkänsla brukar det vara en hjälp för att klara av utmaningar i livet. (NE, 2012c)

Bjar och Frylmark förklarar självkänslan som en uppfattning om sitt egenvärde. Självkänslan är utvecklad genom de olika erfarenheterna en individ gått igenom. Framgångar och misslyckanden, och denna självbild/självkänsla är under ständig påverkan av vad som händer i en individs omgivning. Självkänslan påverkas även av de personer som anses viktiga i den

närmsta omgivning. ”Viktiga faktorer är hur högt vi siktar inom olika områden, upplevelser av hur andra värderar våra förmågor eller egenskaper samt hur vi själva upplever våra förmågor och egenskaper.” (Bjar & Frylmark, 2009:67–68)

3.4 Mognad

En utav studiens syften är att undersöka huruvida eleverna i årskurs 6 anser sig mogna inför att få betyg. Med mognad menar vi:

mognad, psykologiskt begrepp som innebär att egenskaper utvecklas till en nivå där de blir funktionsdugliga. Denna utveckling är resultatet av ett samspel mellan genetiska anlag och miljöfaktorer. Mognaden öppnar möjligheter för nya beteenden och nya inlärningsformer som inte varit möjliga att utveckla innan mognaden inträtt. (NE, 2012d).

I vår frågeställning ställer vi frågan: *Känner elever i årskurs 6 att de är mogna för att få betyg?* Här är det just mognadsaspekten inför betygsättningen vi söker svar på. Eftersom betyg nu införs i sjätte klass är frågan hur vida elever är mogna för att få sina första betyg en väsentlig fråga som kan ha stor påverkan på betygen. Vi undrar om de finns elever som inte känner sig redo och mogna för att få betyg och om eller hur det i så fall påverkar dem.

4. Betygens historia

Håkan Andersson (1999) har skrivit boken *Varför betyg? Historiskt och aktuellt om betyg* som behandlar de svenska betygens historia från 1940-talet och framåt. Sedan 1940-talet har betygen varit bundna till ett urval för högre studier. Med detta menas att betygens funktion varit att dela in elever efter prestationsförmågor för att eleverna sedan om möjligt ska kunna läsa vidare på högskola. Detta är en anledning till att betyg ofta bidrar till starka känslor om orättvisa bedömningar där låga betyg ger en känsla av misslyckande.

På 1930-talet fanns en betygs skala både vid läroverk och vid folkskola, det var en sju gradig bokstavsskala som hette absolut, vilket med stor säkerhet är den äldsta formen av betygssättning, där betyg i läroämnena, ordning och uppförande gavs. I läroämnena gavs betygen A, a, AB, Ba, B, Bc, och C, där A stod för berömlig och C för otillräcklig.

Frits Wigforss la grunden till definitionen av relativa betyg. Andersson (1999) refererar till skolberedningens beskrivning av de relativa betygen: ”En gradering i förhållande till medelprestationen i den normgrupp till vilken jämförelse skall göras.” (Andersson, 1999:17) Det går även att benämna de relativa betygen som grupp- eller normrelaterad betygssättning.

Med 1957 års skolberedning som grund fastställdes de regler för betygssättningen i 1962 års läroplan, Lgr62. Den forna sju gradiga relativa bokstavsskalan byttes mot en fem gradig sifferskala (1,2,3,4,5) av samma relativa typ. Betyg i ordning och uppförande gavs fortfarande. Den sju gradiga absoluta bokstavsskalan gällde dock fortfarande för gymnasiet och yrkesutbildningar.

1989 skapades en expertgrupp som skulle utreda en övergång från relativa till målrelaterade betyg. De kom fram till att de relativa betygen skulle avskaffas. Dåvarande skolministern Göran Persson tillsatte 1990 en parlamentarisk sammansatt grupp som kom att kallas Betygsberedningen. De fick i uppdrag att komma fram till ett förslag på ett nytt betygssystem för grundskolan, gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen. Utgångspunkten var att elevernas faktiska prestationer skulle bedömas och där eleverna skulle nå upp till kunskapsnivåer genom kunskaper och färdigheter.

Beredningen föreslog ett betygssystem på sex betygssteg, varav fem var över godkändnivån. Betyg i ordning och uppförande utesluts, de ska inte ges längre och de nya betygen ska sättas från höstterminens slut i årskurs 7. Beredningen fick dock avslag av huvuddelen av remissinstanserna¹ för att de såg oklarheter kring förslaget om kriterier och kunskapsprogression och de menade att betygsfrågan måste utredas vidare. Trots kritiken fattade riksdagen ett beslut hösten 1993 utan återremissförfarande där Betygsberedningens svårtolkade betygsbeteckningar ändrades till bokstavs-beteckningar A-F, där F stod för otillräckliga kunskaper.

När de nya läroplanerna Lpo 94 och Lpf 94 kom skedde till sist den slutliga utformningen av det nya betygssystemet. Beslutet blev en tre gradig skala som sattes från årskurs 8. Betygsstegen blev Godkänd, Väl godkänd och Mycket väl godkänd och om en grundskoleelev inte nådde upp till målen fick eleven inte betyg i ämnet. (Andersson, 1999)

¹ Remissinstanserna kallas organisation eller myndighet med rätt att avge yttrande beträffande nya lagförslag. Med sina specialkunskaper förväntas remissinstanserna kunna ge lagstiftaren ökad kunskap om ett lagförslags nytta och konsekvenser (Remissinstans, 2012, 25 oktober).

5. Det politiska spelet kring betyg

I kommande avsnitt vill vi visa hur diskussionerna angående betyg och ålder ser ut inom den svenska riksdagen. För att kunna få en djupare förståelse för varför förändringar sker i dagens skola måste vi titta närmare på hur debatterna och frågeställningarna ser ut inom det aktuella ämnet på en "högre nivå".

På regeringskansliets hemsida kan man läsa om vad syftet med det nya betygssystemet är. Ändamålet är att fler elever ska nå kunskapskraven genom att dessa görs tydligare. Elevernas kunskaper ska kontinuerligt följas upp, utvärderas och vidareinformeras till hemmen där eventuellt stöd tidigt kan sättas in för den elev som är i behov av det. Elever med svårigheter i skolarbetet kommer tidigare upptäckas av lärare och rektorer, därför är det bra med betyg redan från årskurs 6. Elever behöver stöd och uppmuntran från både skolan och hemmen för att kunna nå utbildningens mål. Vidare menar regeringen att betyg från årskurs 6 gör att hemmet får bättre koll på hur deras barn ligger till i skolarbetet (Utbildningsdepartementet, 2010a).

5.1 Skolministern om den nya betygsskalan

Jan Björklund vill öka elevers ambitioner för skolarbetet. På regeringens hemsida kan vi läsa Björklunds tankar om det nya betygssystemet: "Det skall löna sig att plugga och det skall löna sig att vara flitig. Fler steg i betygsskalan gör det lättare att höja betyget genom att man lägger in en extra växel." (Utbildningsdepartementet, 2007). Björklund säger att han ofta fått frågor förr från elever om varför det inte fanns fler steg i betygsskalan. Fler steg i betygsskalan ger ett rättvisare betyg menar han. Han anser också att det nya betygssystemet med betyg redan i årskurs 6 bidrar till att elever med svårigheter kommer upptäckas tidigare än innan (Utbildningsdepartementet, 2007).

På Svenska Dagbladets hemsida finns en artikel som visar hur elever som är först ut i det nya betygssystemet är oroliga för orättvisa betyg. Två gymnasieelever berättar att de inte har en aning om vilket betyg de kommer få. De har heller inte fått någon vägledning i vad de måste prestera för ett visst betyg. Jan Björklund menar Sverige aldrig haft ett betygssystem som är så rättvist som detta. Han säger att högre krav på varje steg i betygsskalan var meningen med förändringen. Björklund sätter sig helt emot tanken att elever som går ut idag med betyg från den nya betygsskalan skulle vara förlorare. Han menar istället att de är vinnarna med mer rättsäkra och likvärdiga betyg. Enligt Björklund är det bedömningsstödet som lärarna fått inför betygsättningen också större än vad de någonsin tidigare fått (Sundén Jelmini, M, 2012, 29 maj).

5.2 Kritik mot Björklunds förslag angående betyg i årskurs 4

Det nya betygssystemet har länge och ofta diskuterats av de olika partierna. Inte minst har det argumenterats i vilken årskurs det är lämpligt att ge betyg. Folkpartiet har med vår utbildningsminister Jan Björklund i spetsen varit för betyg i yngre åldrar. Innan det nya betygssystemet med A-F kom, då betyg gavs först i årskurs 8 ville Björklund att det skulle ges betyg redan i årskurs 6, ett förslag som gick igenom. På Folkpartiets hemsida lades i dagarna ut ett nytt liberalt skolprogram. Björklund har presenterat detta tillsammans med Tina

Acketoft, riksdagsledamot och ordförande i Folkpartiets skolgrupp. Förslaget heter: ”Sikta mot stjärnorna”, och det är just det Folkpartiet vill, att höja ambitionerna i den svenska skolan där deras önskan är att betyg ska ges redan från årskurs 4. Björklund skriver:

”Vi föreslår därför att betyg ska börja ges från årskurs fyra. Alliansregeringen har flyttat betygen från årskurs åtta till årskurs sex, men vi menar att det bör ske ytterligare en nedflyttning. Sverige börjar fortfarande med betyg sent i en internationell jämförelse.” (Björklund, J, 2012).

Björklund menar att föräldrar måste få reda på hur deras barn ligger till i skolarbetet och han anser också att elever blir mer motiverade för skolarbetet om de får betyg i lägre åldrar. Förslaget med betyg från årskurs 4 har fått en hel del kritik av andra partier i regeringen. I en artikel på Svenska Dagsbladets hemsida står det att Centerpartiets ledare Annie Lööf är kritisk till Björklunds förslag, då hon skrivit följande på sin twitter: ”De första 6:orna har ju inte ens fått sina betyg än. Invänta & se.” (SvD, 2012, 29 oktober). Lööf får medhåll från Lärarnas Riksförbunds ordförande Metta Fjelkner som menar att det nya betygssystemet måste sätta sig först innan fler förändringar kan ske. En annan person som sätter sig mot förslaget är Lärarförbundets ordförande Eva-Lis Sirén. Hon menar att inga problem löses genom att öka mätysterin i skolan och att internationell forskning visar att mer kontroll och mätning leder oss åt fel håll. Eva-Lis Sirén uttrycker också sin besvikelse över hur Folkpartiet lägger större vikt vid kontrollskolan och mindre vikt på lärarnas situation. Moderaternas skolpolitiska talesman Tomas Tobé är skeptisk och menar att elever mäts redan tidigt med nationella prov, han vill hellre lägga fokus på hur resurser bättre ska fungera i skolan för elever med svaga resultat.

Miljöpartiets skolpolitiska talesman Jabar Amin är helt emot Björklund. Han säger att förslaget tidigare kommer sortera ut elever och att skillnaden mellan elever som klarar skolan och de som inte gör det kommer att växa. Även Socialdemokraternas skolpolitiska talesman Ibrahim Baylan sätter sig emot, till TT säger han: ”- Folkpartiet har fastnat i samma tankespar som lett till sämre resultat i sex år och ökade sociala skillnader i den svenska skolan. Det kommer att krävas stora investeringar, inte att göra om betygssystemet en gång till, säger han till TT.” (SvD, 2012, 29 oktober).

6. Teoretisk anknytning

Behavioristisk syn på inläring, motivation och betyg

I boken *Elevens värld* av Gunn Imsen (2006) redogörs för den behavioristiska teorin som i synnerhet är en teori som bygger på att människan lär, handlar och tänker genom betingade reflexer. Betingning och stimuli är centrala begrepp när vi skall förklara hur våra känslö- och inlärningsprocesser går till. Den behavioristiska teorin menar att känsloreaktionerna är en viktig del när det kommer till just betingningen. Varje individ bär på sitt känsloliv och sina erfarenheter, alla människor är olika och reagerar olika i olika situationer.

Känslor uppstår inte slumpmässigt av sig själva. Känsloreaktioner bygger på ett komplext samspel mellan det som hände i en viss situation, individens grundläggande behov och hans erfarenheter av tidigare händelser i exempelvis hem och skola. Den känslomässiga reaktionen på vissa personer, situationer eller händelser är med andra ord inlärd. (Imsen, 2006:222–223)

Beteendemodifikation handlar om strategier som syftar till att ändra elevers beteende i olika riktningar, t.ex. i skol- undervisnings- och inläringssammanhang. Beteendemodifikation fungerar åt båda hållen, dels för att minska ett oönskat beteende hos en individ eller för att förstärka/stimulera ett eftertraktat beteende. Allt handlande får konsekvenser, positiva eller negativa. Det är det individuella som skall vara i fokus och de enskilda handlingarna skall belönas för att förstärka ett positivt beteende. Skinner (en av behaviorismens frontfigurer) menade att den positiva betingningen gav absolut bästa effekt. Dock är det viktigt att veta när man skall belöna och att belöning inte sker för ofta. I och med att alla är olika och bär på ett eget känsloliv är det viktigt att ha med sig en tanke om att olika människor behöver mer eller mindre beröm för att motiveras och förstärka eller försvaga ett beteende.

Att sätta upp realistiska delmål för eleverna är väsentligt inom beteendemodifikation samt att respons från läraren alltid måste kännas genuin. *Negativ förstärkning* handlar delvis om beröm vid de tillfällen eleven skall ta sig ur dåliga vanor.

Bestraffning kan i bästa fall undertrycka oönskade reaktioner, men det sker genom individens rädsla för bestraffning. [...] Att hota en elev med straff om han eller hon inte vill arbeta är det samma som att få eleven att arbeta på grund av rädsla. På längre sikt kommer ett sådant tillvägagångssätt knappast att skapa en positiv inställning till skolan. (Imsen, 2006:240)

Att dra en parallell mellan betingning, negativ- och positiv förstärkning och betyg samt motivation kan vara nödvändigt i det fall man diskuterar ovanstående begrepp i relation till inläring och motivation för den enskildes lärande. Vidare diskuteras frågan om betyg leder till högre motivation i skolan. ”I klassisk behavioristisk teori är belöningar och straff huvudorsaken till att individen engagerar sig och handlar.” (Imsen, 2006:462). Imsen (2006) menar även att vi kan dra paralleller mellan betyg och betingning och anser att med betyg har vi ett mål i vårt lärande och vi stimuleras till att nå detta mål.

De slutsatser vi kan dra av ovanstående definition om den behavioristiska teorin i samband med betingning, betyg och motivation är att det är viktigt för eleven att få tydliga mål och delmål i sin inläring för att stimuleras till lärande och att betyg i sin tur kan vara en drivkraft till elevens vilja att prestera och lära. Betygen kan ses som triggande och motiverande, om eleverna får ett bra betyg kan detta leda till vidare lust och ett fortsatt lärande.

7. Tidigare forskning

I nästkommande avsnitt presenterar vi vad det finns för tidigare forskning om betyg. Vad konsekvenserna kan bli av tidigare betygssättning och vilka tankar och känslor som finns hos vuxna och elever.

Regeringskansliet har publicerat en text som bygger på att en arbetsgrupp inom utbildningsdepartementet fördjupat sig i frågor som rör betyg och betygssättning från och med årskurs 6. Texten tar upp vad som behöver förändras och arbetas vidare med för att betyg skall kunna införas från årskurs 6. Konsekvenser för barn i årskurs 6 som får betyg enligt utbildningsdepartementet kan bland annat bli att:

Betygssättning i årskurs 6 kan leda till att elevens kunskaps-brister [sic] och behov upptäcks tidigare än det på flera håll görs i dag i och med att alla ämnen kommer att följas upp. En skolas och dess lärares arbete i förhållande till det enskilda barnets kun-skapsutveckling [sic] kommer att stämmas av tidigare i alla ämnen och vid ett tillfälle. (Utbildningsdepartementet, 2010:56b)

Utbildningsdepartementet skriver samtidigt om att ”Den forskning som finns om betygens betydelse i Sverige är så begränsad att den inte kan sägas ge stöd för betyg tidigare, men å andra sidan inte heller motsatsen.” (Utbildningsdepartementet, 2010:46b) Detta måste vi ha i åtanke då vi läser om betygens påverkan av elever.

Utbildningsdepartementet (2010b) menar att internationella undersökningar pekar på att det är oerhört viktigt med återkoppling till eleverna från lärarna. Eleverna skall få respons på vad de arbetar med i skolan och på sina betyg samt få insyn i vad de behöver vidareutveckla i sitt lärande.

I boken *Bedömning i och av skolan – praktik, princip, politik* beskrivs hur bedömning av prov kan ses som en avstämning på vad eleven kan och vad eleven har lärt sig. När läraren skall bedöma eleven sätts ett betyg med en kommentar till. Lundahl och Folke-Fichtelius refererar till Butler (1988:11) och skriver:

Många lärare tänker att betyget ska vara ett verktyg för elevens lärande. Butler har i en undersökning visat att kommentaren sällan får den tänkta effekten om man samtidigt ger betyg. Betyget gör att eleven blir egoinvolverad, inte uppgiftsinvolverad, dvs. eleven ser det snarare som ett omdöme om sig själv än ett omdöme om det arbete han/hon har gjort. (Lundahl, 2010:173–174).

En elevs självbild påverkas om den kategoriseras som duktig eller svag utifrån poäng, betyg eller rankinglistor. Lågpresterande elever kan se det som att de saknar förmåga, samtidigt kan det påverka högpresterade elever att undvika uppgifter som de inte vet ifall de klarar av. Eleverna är rädda för att ett misslyckande beskriver dem själva och ser inte det positiva av att lära sig nya saker och på så sätt utmana sig själva i sitt lärande (Lundahl & Folke- Fichtelius, 2010:174).

I boken *Sporre eller Otyg – om bedömning och betyg* diskuteras studier som undersökt elevperspektivet på bedömning, i boken står det följande om resultaten av studierna:

Elevernas dominerande uppfattningar var att bedömningar görs för att läraren ska ha kontroll och/eller kunna gruppera eleverna, samt för att informera föräldrarna. Ett fåtal elever uppgav att bedömningarna görs för deras egen skull. En stor del av eleverna i båda studierna upplevde att de blev stressade/nervösa av att bli bedömda och att detta påverkade deras resultat på ett negativt sätt. (Pettersson, 2007:134).

En artikel publicerad på Lärarnas nyheters hemsida av Elisabet Ruhde bygger på betygsforskaren Alli Klapps ännu inte offentliggjorda studie som visar hur betyg från årskurs 6 har påverkat eleverna i deras skolgång efter att de fått sina betyg. Studien bygger på undersökningar av studieresultat av cirka 7000 elever som under 1980-talet fick betyg i årskurs 6. Kommunerna kunde under 80-talet själva välja ifall eleverna skulle bli betygsatta eller inte i årskurs 6. 1982 ändrades dock detta och det var endast tillåtet att sätta betyg från årskurs 8. Alli Klapp kom genom sin forskning fram till att: "Bara för 6 procent av eleverna påverkas studieresultaten i sjuan positivt av betyg i sexan. Det gäller de mest högpresterande eleverna. Övriga presterar sämre" (Rudhe, E, 2012, 15 februari).

Klapp tror att effekten av betyg för högpresterande elever har en positiv effekt medan de elever som inte når lika höga studieresultat påverkas negativt då det kommer till fortsatt motivation och självuppfattning som sviker. Självkänslan påverkas negativt i allra högsta grad hos de elever som inte når höga studieresultat menar Klapp (Rudhe, E, 2012, 15 februari).

Per Måhls bok *Betyg – men på vad?* utgavs år 1994 då det tidigare betygssystemet fortfarande gällde. Måhl menade att ett nytt betygssystem med fler betygsteg inte skulle vara att föredra. Debatten angående varför det skulle vara bra med fler betygsteg grundar sig delvis på att gränfallen mellan betygen skulle minska, det vill säga G+, VG- med mera. Måhl menar att gränfallen snarare skulle öka med fler betygssteg. Författaren anser även att fler betygssteg skulle göra det vara svårare för föräldrar och elever att få insyn i de olika betygskategorierna och vilka olika kravnivåer som skulle finnas. Författaren är även övertygad om att skillnaderna mellan betygen och urvalen blir för små vilket skulle kunna resultera i orättvisa under urvalsprocesser inför gymnasiet och högskolan (Måhl, 1994).

Detta är något som går i linje med vad Andersson (1999) tar upp då han beskriver hur betygen varit utformade genom tiderna och vilken funktion de fyllt. Andersson menar att då betygens funktion är att dela in elever efter prestationsförmågor och att detta kan leda till starka känslor av misslyckande om bedömningen anses orättvis.

Bengt Brodow och Kristina Rininsland har skrivit boken: *En skola som om elever betydde något. Skolan speglad i elevers skrivande - analys och debatt* (2002). Författarna undersöker vilken syn elever i senare delen av grundskolan och gymnasiet har på skolan, hur de trivs och vad de skulle vilja förändra. Känslorna har eleverna fått beskriva fritt i uppsatsform. Författarna skapade sedan enkäter med påståenden där elever fick fylla i om de ansåg att det stämde helt, stämde delvis, stämde inte så bra eller stämde inte alls.

I boken skildrar författarna en bild av skolan som en tävlings- och konkurrensskolan som idag råder, där "svaga" elever ständigt jämförs med de "starka". Eleverna är medvetna om att ifall de misslyckas med skolarbetet riskerar de att bli arbetslösa i framtiden, detta på grund av att samhället ställer krav på kompetens. Det skapar känslor av att vara underlägsen och behov av kompensation, vilket drabbar både individen, klassrumsklimatet och samhället i sig.

Betygen påverkar självbilden, elever som får bra resultat på prov får en stark positiv självuppfattning, detta bidrar till ökad motivation och bättre inlärningsresultat för eleven. Och för den elev som får sämre resultat blir resultatet den direkta motsatsen, en sänkt självkänsla med mindre motivation och sämre inlärningsförmåga. Att få bort en negativ stämpel är svårt för den "svagare" eleven. En tjej i gymnasiet skrev följande om sin grundskoletid:

"Alla är jämlika och skall behandlas så. Men strävan efter alla MVG som skulle visa vilken status man hade stod i vägen. Man blev inte dömd efter personligheten och hur fina leksaker man hade, man blev bedömd efter vilka betyg man hade." (Brodow & Rininsland, 2002:157).

Undersökningen visade att många elever, främst i gymnasieskolan, kände av stressen och konkurrensen i skolan. Elever uttryckte också att betygsprocessen kunde leda till personlighetsförändringar, med känslor av att egna tankar och värderingar inte betydde något, utan det viktiga var att uttrycka det som läraren förväntade sig annars var betyget i fara. Att hjälpa en kamrat var heller inget som elever föredrog av den anledningen att man själv ville vara bättre (Brodow & Rininsland, 2002).

En gemensam faktor i många av skribenternas uppsatser var att de uppskattade den sociala delen i skolan, gemenskapen med både klasskompisar och lärare, att få uppskattning och omsorg. Eleverna önskade dock att skolan skulle vara mer familjär, där klassrum och korridorer skulle se mer ut som det gjorde hemma. En annan förhoppning som fanns var att få mer plats för att göra sina röster hörda och kunna påverka sin skolgång. I Lgr11 står det under elevers ansvar och inflytande i skolan: "De demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig ska omfatta alla elever. Elever ska ges inflytande över utbildningen." (Skolverket 2011:15). Den mest framstående kritik eleverna gav till skolan var stressen över kursplaner och de olika betygskriterierna och inte minst samhällets förväntningar på dem (Brodow & Rininsland, 2002).

Christian Lundahl (2011) skriver om formativ bedömning som syftar till att utveckla och arbeta vidare med elevens kunskapsutveckling som en pågående process medan en summativ bedömning är ett betyg/omdöme på en avslutad process med hjälp av insamlat material. Forskning har kretsat mycket kring hur bedömningen kan påverka elevens självkänsla på ett negativt sätt. Lundahl menar däremot att genom ett formativt bedömnings sätt med delmål, kontinuerlig uppföljning och feedback ger positiva konsekvenser för elevens skolutveckling. Lundahl refererar till Black och William som gjort en undersökning angående den formativa bedömningsformen som har haft tre huvudfrågor i fokus:

- 1) Finns det något bevis för att förbättrat arbete med formativ bedömning leder till högre resultat?
 - 2) Finns det ett utrymme för att förbättra lärares bedömningar?
 - 3) Finns det bevis för att det går att utveckla formativa bedömningar?
- (Lundahl, 2011:53)

Via undersökningar visade resultatet följande: formativt arbete i skolan leder till ett bättre lärande. Genom ett formativt lärande ökar lusten att lära för både elever och lärare och detta gäller inte minst de elever som anses lite svagare. Viktigt att veta är att för att formativa bedömningar skall leda till ökade skolprestationer och en högre lust i skolan måste den traditionella skolundervisningen förändras. Eleverna måste involveras mer i sin egen skolgång och bedömningen måste ske på ett sådant sätt som främjar elevernas självkänsla. Den formativa bedömningen pekar ut mål och visar eleven var denne befinner sig i sin inläring samt ger återkoppling till vad eleven gjort tidigare och vad eleven behöver arbeta mer med (2011:54).

Implementeringsprocess och förutsättningarna för en ny läroplan. En studie av lärares upplevelser och attityder inför en flergradig betygsskala och betyg från och med årskurs 6 är ett examensarbete författat av Olebark Ringheim, (2011). Denna uppsats syftar till att undersöka lärares syn på att införa betyg från årskurs 6 med den nya sexgradiga betygsskalan. Författaren skriver bland annat att hon genom sina intervjuer kommit fram till att lärarna var positiva till den nya betygsskalan då detta kommer underlätta för deras arbete. En av de intervjuade lärarna uttrycker att han tror att betyg från årskurs 6 kan ha en positiv effekt på eleverna då de bör bli mer insatta i läroplanen och i sin egen skolgång men att arbetsbördan

för verksamma lärare kommer att öka vilket han ser som en negativ effekt. Det huvudsakliga som skiljer vår undersökning från Olebark Ringheims är vår ingångsvinkel, att vi valt att fokusera på elevers upplevelser och tankar kring betyg snarare än lärares.

Hur upplevs betyg? En studie om gymnasieelevers tankar kring betyg ur ett elevperspektiv är en kandidatuppsats skriven av Bohlin, A & Brattsberg, K (2009). Författarna har gjort en undersökning som grundar sig på gymnasieelevers syn på och upplevelser angående betyg. För att få fram ett resultat på frågor som *Hur upplever elever betyg, påverkas elevernas självförtroende?* så har de intervjuat fem gymnasieelever om deras syn på ämnet. Elevernas tankar visades sig variera, vissa ansåg att betyg triggade dem att vilja prestera högre och arbeta hårdare medan andra menade att betyg kunde leda till ett dåligt självförtroende. Uppsatsen skildrar även en bild av nervösa elever som oroar sig inför betygssättning och känner press inför att inte få det betyg de kämpar för. Studien visade över lag att eleverna ansåg att betyg är viktigt. Författarna menade att betyg är nödvändigt då innehållet i undervisningen får motivationen att svikta hos eleverna och betyget kan då fungera som en fortsatt drivkraft på grund av den motivation som betygen leder till. Uppsatsen som Bohlin och Brattsberg gjort är relevant för vår egen undersökning då författarna vidrör ett snarlikt ämne. Vi har dock valt att fokusera på sätteklassares upplevelser och tankar angående betygssättning snarare än gymnasieelevers.

8. Metod och material

I avsnittet nedan kommer vi att presentera metod och material i samband med vår undersökning. Motiv angående varför vi valt att använda en viss metod framför en annan. Hur vårt arbete gått till och vår studies trovärdighet kommer att diskuteras.

I samband med att ett nytt betygssystem införs i den svenska skolan bestående av en ny betygsskala ville vi undersöka hur eleverna som står inför att bli betygssatta känner inför betygssättningen. Tror eleverna att betygen kommer att påverka dem och deras självbild på ett eller annat sätt och har eleverna kännedom om betygens funktion. Vi utformade fyra huvudfrågor för att få svar på vårt syfte med undersökningen:

- *Vilka känslor har eleverna för att bli betygssatta?*
- *Finns det något samband mellan betyget och självkänslan?*
- *Känner eleverna i årskurs 6 att de är mogna för att få betyg?*
- *Har eleverna kännedom om vad som krävs av dem för att uppnå en viss betygsnivå?*

Efter formuleringen av ovanstående frågeställningar började vi att titta på vad det fanns för tidigare forskning gjord inom området. Vi inledde med att söka efter information på olika databaser som GUNDA och LIBRIS. Vi fann även mycket användbara källor från Skolverkets och regeringens hemsidor. När det var dags att titta på hur vi skulle få fram svaren på våra frågeställningar använde vi oss av boken *Metodpraktikan* där vi till exempel kom fram till att vi ville intervjua elever angående deras tankar om betyg. Vi fann även Staffan Stukåts bok *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskapen* användbar.

8.1 Kvalitativ forskningsintervju

Peter Esaiasson m.fl. menar att: ”Vid en *informantundersökning* används svarspersonerna som vittnen eller sanningssägare som skall bidra med information om hur verkligheten är beskaffad i något visst avseende” (2007:257). Med denna information i ryggen kom vi fram till att vi ville komma åt elevernas tankar och detta med hjälp av dem som sanningssägare där de skulle ge oss deras uppfattningar om betyg. I *Metodpraktikan* refererar Esaiasson m.fl. till Steinar Kvale som verkar på psykologiska institutionen i Århus. Han definierar den kvalitativa forskningsintervjun som: ”En intervju vars syfte är att erhålla beskrivningar av den intervjuades livsvärld i syfte att tolka och beskriva fenomenets mening ”[...] forskaren skall sträva efter att förstå världen som intervjupersonerna själva upplever den.”(Esaiasson m.fl. 2007:286)

Esaiasson skriver vidare att vid samtalsintervjuer finns det större möjlighet för ett socialt samspel mellan forskaren och intervjupersonen än vid en frågeundersökning. En frågeundersökning tenderar till att visa ett resultat av olika frekvenser som att förklara hur ofta något händer medan en intervjuundersökning snarare kan synliggöra hur olika företeelser kan gestalta sig. Genom en intervjuundersökning är det centrala att kartlägga informantens tankar och upplevelser angående till exempel makt, samhällsfrågor och andra typer av spörsmål. Det finns ett socialt samspel mellan den som blir intervjuad och den som intervjuar (2007). I detta fall mellan oss och eleverna. Det finns även en möjlighet att eleverna kommer med mer välutvecklade och ”oberäkneliga” svar vid ett samtal än vid en enkät. En frågeundersökning i form av enkät eller liknande menar Esaiasson är ofta kvantitativ i det avseendet att den bygger på jämförelser av svar som kommer från likvärdiga frågor. Detta analyseras ofta i form av siffror och det är kvantiteten man är ute efter snarare än kvaliteten.

Samtalsintervjuer tenderar att vara mer kvalitativa i det avseendet att vi söker efter kvalitéer i vår undersökning. På grund av att en samtalsintervju inte behöver vara lika styrd som en frågeundersökning då det kommer till upplägget och urvalet av frågor (Esaiasson m.fl. 2007).

Den huvudsakliga anledningen till varför vi valde att intervjua elever framför att låta dem delta i en enkätundersökning var att vi ville få fram elevernas egna tankar och känslor angående betygssättning. Vi ville även att eleverna skulle få en chans att uttrycka sina tankar fritt med hjälp av en undersökningsform som inte var strikt styrd av värderingsfrågor. Öppna frågor där informanterna och vi som intervjuare skulle föra en dialog angående ämnet betyg var vår främsta fokus och vi ville få ut så mycket tankar från informanterna som möjligt om ämnet betyg.

8.2 Urval

”Vid en samtalsintervjuundersökning görs ett strategiskt urval av svars personer – ofta enligt principen om maximal variation längs relevanta individegenskaper för att därigenom underlätta den senare argumentationen för att teoretisk mättnad har uppnåtts”. (Esaiasson m.fl. 2007:260) När det var dags för oss att välja vilka elever som skulle medverka i vår undersökning var vi en aning begränsade i det avseende att vi inte vistats i så många sjätteklasser och hade därigenom inget stort kontaktnät. Vi beslöt oss för att genomföra vår undersökning i en sjätte klass i Göteborg och att låta tio elever delta. I klassen kommer eleverna från olika socioekonomiska bakgrunder och vi valde att låta lika delar flickor och pojkar delta, detta för att få en spridning på de svarande.

8.3 Etiska hänsyn

Esaiasson m.fl. (2007) är noga med att poängtera vikten av etisk hänsyn vid olika typer av undersökningar som enkätundersökning och samtalsintervjuer. Vi har under vår studie varit noga med att ha flera av Esaiassons åsikter med oss under vårt genomförande av våra samtalsintervjuer. De elever som vi intervjuat har samtliga varit 12 år gamla, därför behövde vi målsmans godkännande för att eleverna skulle få lov att delta i våra intervjuer. Vi skickade ut en informationsblankett till vårdnadshavarna i den aktuella klassen där vi förklarade vad vi önskade att intervjua eleverna om samt information om att absolut anonymitet utlovades. Detta såväl som insyn i vår undersökning utlovades om så önskades. Vi talade även med eleverna innan vi påbörjade våra intervjuer om vad deras medverkan skulle innebära. Vi frågade samtliga elever som deltog i våra intervjuer om det kändes okej ifall vi spelade in intervjuerna. Vi frågade även alla ifall de tyckte att det kändes bra att delta i intervjun.

När det var dags att genomföra våra intervjuer ville vi att eleverna skulle känna sig så trygga som möjligt. Därför placerade vi oss i ett grupprum där det var lugnt och tyst. Vi ville inte riskera att eleverna skulle bli avbrutna under våra samtal.

8.4 Resultatsammanställning

Efter att vi genomfört våra intervjuer sammanställde vi våra svar i en resultatdel. Vårt mål med denna del var att det skulle bli så tydlig som möjligt, därför skrev vi varje intervjufråga som en egen rubrik och sammanställde därefter elevsvaren i en sammanfattande text under. Vi knöt sedan ihop denna del genom att använda oss undersökningens fyra huvudfrågor som fyra enskilda rubriker och sammanställde vad vi fått fram genom vår undersökning i relation till vårt syfte och våra frågeställningar.

8.5 Studiens tillförlitlighet

Hur pålitliga är då de resultat vi fått fram? *Reliabiliteten* i en kvalitativ undersökning kan påverkas av bland annat faktorer som yttre omständigheter och dagsformen hos de svarande. För att mäta reliabiliteten kan man upprepa sin undersökning för att kontrollera ifall man får fram samma resultat som tidigare (Stukát, 2011). Vi bedömer att våra frågor är väl genomtänkta och det finns en klar röd tråd mellan våra fyra huvudfrågor till våra intervjufrågor. Risken vid samtalsintervjuer med barn är att det finns en chans att de ibland svarar på vad de tror att läraren vill att de skall svara istället för att känna efter vad man själv tycker och tänker. Vi ansåg dock att eleverna svarade ärligt och från hjärtat på våra frågor. Vi ville som sagt att eleverna som deltog i våra samtalsintervjuer skulle fylla funktionen som sanningssägare som lämnade tillförlitliga uppgifter angående deras syn på betyg, detta anser vi att vi lyckats uppnå. Dagsformen hos eleverna menade Stukát kunde påverka det resultat som intervjuerna refererar. Vi menar att alla elever som deltagit i våra intervjuer kände sig trygga under samtalsintervjuerna och samtliga elever uttryckte att de tyckte att det var roligt att delta i en samtalsintervju.

Vi är medvetna om att generaliserbarheten och *validiteten* påverkas av antalet deltagare i en undersökning. Validiteten i en undersökning handlar om att man mäter det man ämnar mäta. Relevansen i en undersöknings frågor i relation till dess syfte är av stor vikt då validiteten ifrågasätts. (Stukát, 2011). ”Man måste upprepade gånger fråga sig: Undersöker jag det som jag verkligen vill undersöka?” (Stukát, 2011:136). Under hela vår studie har vi haft vårt syfte och våra huvudfrågor i fokus. Vi har diskuterat och återkopplat elevsvar, tidigare forskning, riksdagsbeslut och läroplaner till våra frågeställningar och vår undersöknings syfte kontinuerligt. Vi anser att vi har undersökt det vi menat att undersöka men på grund av att vi valt att begränsa oss i antalet deltagare i vår undersökning blir det problematiskt då generaliserbarheten diskuteras.

Generaliserbarhet, i vilken mån går en studie att generalisera? Gäller endast studien för den grupp som deltagit i undersökningen eller finns det andra som kan dra nytta av studien? (Stukát, 2011).

Vår studie går inte att generalisera på grund av att vi endast genomfört tio samtalsintervjuer med elever från en och samma klass i Göteborg. Det resultat vi fått fram säger något om dessa tio eleverna och den klass de går i och inte om alla sjätteklassare i hela Sverige. För att få fram ett mer precist svar på hur elever som befinner sig i årskurs 6 ställer sig inför betyg och betygssättning skulle vi i stället spridit ut oss mer. Med detta menar vi att intervjuer som utförs på olika skolor i olika klasser skulle kunnat ge oss ett resultat som gav oss en ”större teoretisk mättnad”.

9 Resultatredovisning

I kommande avsnitt kommer vi att redogöra för det resultat vi fått fram genom våra samtalsintervjuer. Detta kommer att redovisas genom en sammanställning av vardera intervjufråga som vi använt oss av och därefter knyts resultaten ihop i en sammanställning kring våra huvudfrågor. Detta för att göra vårt resultat så tydligt som möjligt i relation till undersökningens syfte och huvudfrågor.

Hur känns det nu när du ska få betyg i årskurs 6?

En av intervjuens huvudfrågor handlade om elevers känslor och åsikter om hur de ansåg att det skulle bli att få betyg i årskurs 6. Genom våra intervjuer kom vi fram till att majoriteten av eleverna var positiva inför att få betyg för första gången. Majoriteten elever uttryckte samtidigt att de var nervösa, andra sa att de kände stressen och pressen på sig att prestera bra. Hela nio av tio elever uttryckte att det känns pirrigt, nervöst, stressande och till och med lite jobbigt. Något som blev tydligt då vi sammanställde intervjuerna var att vissa elever hade delade känslor inför betygssättningen, med detta menar vi att eleverna var både positiva och negativa inför att bli betygssatta. Fem elever uttryckte att betygen var positiva på så sätt att de genom att bli betygssatta får reda på hur de ligger till i skolarbetet, de menade alltså betyget gav svar på detta. Tre av de tio eleverna berättade att de upplevde att införandet av betygssättning redan i årskurs 6 gjorde att skolan kändes allvarligare nu jämfört med tidigare, eleverna ansåg att det stod mer på spel nu än i tidigare årskurser och att detta var en konsekvens av att de nu skulle bli betygssatta. En elev uttryckte också att betygen avgör framtiden, därför är betygen ofta någonting man tänker på.

Känslor av nervositet och stress var något som betygen tydligt framkallar hos de elever som deltagit i vår undersökning. Fem elever uttrycker dock under ovanstående frågeställning att betygen samtidigt är positivt. Detta är något som blir mer framträdande ju längre vår intervju fortlöper.

Känner du dig redo och mogen att få betyg?

Vi ville även undersöka om elever kände sig mogna inför att få betyg. Av våra samtalsintervjuer kunde vi utläsa att sex elever sa att de kände sig redo att för få betyg! Det var ingen av de 10 eleverna som svarade att han/hon absolut inte kände sig redo för att få betyg. De elever som inte direkt svarade att de var redo lutade ändå i sina svar mot att det kändes okej. Vad denna känsla grundade sig på kunde de flesta av eleverna inte ge svar på. En av eleverna svarade att: "Jag vet inte det är bara en känsla som säger att jag är redo för att få betyg. Jag pluggar, försöker och jag gör mitt bästa" (informant 2). En annan elev svarade att hon ansåg att hon kände sig redo för att få betyg på grund av att det faktum att man inte endast blir bedömd av betygen i årskurs 6 utan att man mer eller mindre blivit bedömd under hela sin skolgång. Detta menade hon gör att man känner sig mer redo när man väl skall få betyg och det verkligen gäller (informant1).

Vad vet du om betyg/ vad är betyg?

Något vi ställde oss frågande till innan intervjuernas start var om elever som nu ska få betyg för första gången har kännedom om vad betygen fyller för funktion. Vi menar att det är relevant att ta reda på elevernas kännedom angående betyg för att besvara våra frågeställningar *Känner eleverna i årskurs 6 att de är mogna för att få betyg?* och *Har eleverna kännedom om vad som krävs av dem för att uppnå en viss betygsnivå?*

På frågan vad vet du om betyg/ vad är betyg fick vi väldigt varierade svar från eleverna. Fyra elever svarade att betygen har med framtiden att göra. De avgör vilket arbete man kan få när man blir äldre och är betydande för att komma in på en högskola. Tre elever uppgav att betygen visar hur varje elev ligger till i skolan med skolarbetet. Tre elever sa att betygen beskriver hur bra man är på saker i skolan.

En av eleverna visade lite extra kännedom angående betygen och deras funktion, detta genom att det går att läsa om de olika betygssystemen i läroplanen, samt att de betyg som blir satta grundar sig på denna läroplan. Över lag var det tydligt att samtliga elever var medvetna om vad betygen har för funktion på ett eller annat sätt, det var tydligt att betyg och deras funktion var något som talats om i klassen.

Har du fått information i skolan om vad varje betyg står för? (A-F)

För att elever ska kunna prestera efter sin bästa möjliga förmåga och kunna sikta mot bra betyg krävs det att de har fått information om vad de nya betygsstegen står för. Majoriteten av eleverna hade god insikt i vad de olika betygen stod för, att A var bäst och F var underkänt. Endast en elev uttryckte att han inte kom ihåg betygsstegen namn. Sju elever berättade för oss att lärarna hade gått igenom med dem vad de olika betygsstegen stod för och vad som krävdes för att få ett visst betyg, detta skedde inför varje ämnes start.

Fyra elever beskrev betygsskalan grundligt för oss. Genom att de gick igenom varje betygsnivå och förklarade i vilken ordning de kom. Att A var det högsta betyget och F motsvarade underkänt. En elev sa att "A är det högsta betyget man kan få. För att få ett A måste man ha klarat alla andra delarna på de andra betygsstegen" (informant5, 2012-11-20).

Vet du vad som krävs av dig för att du ska få ett visst betyg?

När det kom till frågan om eleverna visste vad som krävdes av dem för att uppnå ett betyg visste majoriteten av eleverna vilka betygssteg som fanns, men deras kunskap om kraven på deras egna prestationer och vad som krävdes av dem själva var låg. Tre elever uttryckte att det var viktigt att vara delaktig och aktiv på lektionerna för att få bra betyg. En elev förklarade att det i läroplanen står vad som krävs för ett visst betyg. Eleverna ansåg att det var väldigt mycket att hålla koll på och att det därför kunde vara svårt att veta vad som krävs inom de olika ämnena för att nå upp till ett visst betygssteg inom till exempel gymnastik eller svenska.

Det vi kunde urskilja genom tidigare nämnt resultat var helt klart att eleverna har kunskaper om de olika betygsstegen men att ämnesvis och vad dessa betygssteg inrymmer är oklart. Eleverna har svårt att veta vad det centrala innehållet säger i relation till betygsskalan i Lgr11.

Jämför du dig mycket med dina klasskamrater när det kommer till skolprestationer?

Vi funderade över hur klimatet i klassen såg ut, om det var så att elever jämförde sig med varandra när det kom till skolprestationer och studieresultat. Hur påverkar betygssättningen stämningen och känslorna i klassen?

Genom sammanställningen av elevernas svar på frågan om de jämförde sig med klasskompisar fick vi varierade svar. Tre av eleverna svarade att de ibland jämför sitt egna resultat med andra, för att det kan vara roligt att veta vad andra fick. Fyra elever svarade att de upplevde att de själva och andra i klassen ofta jämför sig med varandra när det kommer till exempelvis resultat på ett prov. Några av dem uttryckte att det ibland kändes jobbigt att svara om någon frågade om man hade fått ett dåligt eller sämre resultat än kompisen.

En flicka beskrev att man inte ska jämföra med andra, men erkände att hon var mycket tävlingsinriktad och att hon därför ofta jämförde sig med sina klasskompisar ändå. En annan flicka berättade att det var många som jämförde sig med varandra i klassen fastän lärarna sagt att de inte ska göra det. Hon upplevde att de jämförde skolprestationer i femte klass också men inte lika mycket som de gjorde nu. Tre elever sa att de inte jämförde sig med klasskompisar. För dem var inte klasskompisarnas resultat intressanta utan endast deras egna prestationer.

Är det viktigt att lyckas i skolan och att få bra betyg?

På frågan om det är viktigt att lyckas i skolan och få bra betyg svarade samtliga att ja det är det. Hela nio av tio elever svarade att det är viktigt att få bra betyg för framtiden, för att kunna komma in på en bra utbildning, få ett bra jobb, en bra lön och boende. En av dessa elever uttryckte att hon siktar högt och att hon har stor press på sig hemifrån att lyckas bra med skolarbetet. En pojke talade om pressen hemifrån och när vi frågade om det var viktigt för honom att få bra betyg i skolan svarade han: ” Ja, För att min framtid skall bli bra. Min framtid skall bli så som jag vill att den ska vara. Mina föräldrar och alla i min släkt tycker att det är viktigt. Det kan vara lite pressande om man inte klarar det men man får se till att det funkar.” (informant2) Endast en elev svarade att det är roligt om man får bra betyg men att dessa betyg bara är preliminära och alltså inte de avgörande betygen. Var eleverna lägger sin egen ribba angående skolprestationer varierade. En elev uttryckte att: ”Jag vill att det skall gå bra men det är inte sådär att jag måste få A på alla utan jag är jätteglad ifall jag får E på alla så jag iallafall blir godkänd” (informant1). Detta tyder på att eleverna sätter upp realistiska mål för sig själva och har lärt sig skatta sig själva och sina egna skolprestationer.

Att betygen är någonting som eleverna anser är viktigt är det ingen tvekan om. Genom våra samtalsintervjuer blir det tydligt för oss att betyg är något som man skall ta på allvar, inte minst för att betyg är något som spelar stor roll när det kommer till elevens framtid.

Tycker du att det är en bra ålder att få betyg i årskurs 6 eller hade du velat ha det tidigare/senare?

Hälften av eleverna tyckte att det var en rimlig ålder att få betyg i årskurs 6. Innan hade varit för tidigt och senare årskurser hade varit för sent ansåg de. Tre elever tyckte att det var för tidigt att få betyg i årskurs 6. De hade hellre fått sina första betyg i sjunde klass för att de trodde att de skulle känna sig mer mogna då. En av dessa elever menade att det var bättre att få betyg i sjunde klass eftersom han fortfarande kände sig som ett barn. En annan elev som också tyckte att betyg i högre årskurser var bättre menade att det här nya med betyg från årskurs 6 kom så plötsligt. Betyg i tidigare åldrar önskade en pojke eftersom det då var lättare att få bra betyg nu menade han. En annan elev var kluven i sitt svar. Hon tyckte betyg i 6:an var både positivt och negativt, en del av henne tyckte det var rimligt att få sitt första betyg i 6:an men annan del av henne kände att det var för tidigt.

Tycker du det är positivt eller negativt att få betyg i skolan? Varför?

En annan fråga vi var intresserade att finna svar på var om eleverna tyckte att betyg rent generellt var någonting positivt eller negativt att ha i skolan. Här fick vi delade svar. Majoriteten av eleverna, hela sex elever, ansåg att betyg i skolan var positivt. Delvis för att betygen visar hur de ligger till i skolarbetet, det som är svårare får de nu svar på och kan träna mer på, det blir därmed tydligare vad som behöver tränas mer på. En flicka beskrev det som att betygen ger ett konkret svar på hur man ligger till i skolan som inte ett provresultat gör på samma sätt. Tre elever hade delade känslor om betyg. De positiva var att betygen visar ens prestationer i skolarbetet och hur man ligger till, betygen lär dem också att de måste prestera sitt bästa och att de på så sätt kämpar mer för bättre betyg. Det negativa som eleverna uttryckte var att betygen skapade press att prestera och stressen av att förbereda sig för att få betyg. En flicka svarade att hon inte visste om hon stod positiv eller negativ till betyg i skolan.

Tror du att du kommer lägga ner mer tid på skolarbetet nu när du skall få betyg?

På frågan om eleverna kommer lägga mer tid på skolarbetet nu när de ska få betyg svarade huvudparterna av eleverna att de kommer lägga ner mer tid på skolan på ett eller annat sätt. Åtta elever gav ett absolut ja till svar. Eleverna beskrev att de var mer aktiva på lektionerna nu än innan och de la även ner mer tid på läxorna. Tidsaspekten var något flera elever talade om, att de började med läxor tidigare än vad de gjort i andra årskurser och att de skrev längre svar på prov. En elev svarade att: ”Ja det kommer jag säkert göra mer. Lägga ner mer tid på att plugga nu när betygen kommit, mycket mer än förut för nu är det mer allvarligt. Både hemma och i skolan kommer jag att lägga ner mer tid än innan” (Informant 2).

En flicka beskrev klimatet i klassrummet, hon hade en känsla av att allt blivit mer på allvar nu och därför försökte även hon göra läxor mer ordentligt hemma. Eleverna la i en extra växel både i skolan där de visade och presterade mer på lektionerna och hemma då de ägnade mer tid åt skolarbetet. Två elever svarade att de inte kände någon direkt skillnad, de la lite mer tid på skolarbetet nu än innan men menade att de alltid tagit läxorna och skolarbetet på allvar.

Märker du någon skillnad i skolan nu när ni skall få betyg jämfört med tidigare?

Nu när det bara är ett par få månader kvar till att eleverna ska få sitt första betyg undrade vi om det var någon skillnad i skolan, om lärare, klasskamrater eller lektionerna på något vis förändrats?

På denna fråga fick vi olika svar från eleverna. Fem elever svarade att de kände av att saker hade förändrats nu när de skulle få sitt första betyg. De upplevde att både de själva var mer aktiva men också lärarna som tog mer tid på att gå igenom uppgifter för att de ville att eleverna skulle få så bra betyg som möjligt. En elev svarade att: ”Jo alltså lärarna går igenom mer saker i detalj för att vi skall kunna förstå för att de vill att vi skall kunna få så bra som möjligt. Det känns bra. De gör det på ett bra sätt så att man inte har press på sig”. (Informant 1) Tre elever beskrev också att skolan var mer på allvar nu, det var nu viktigare att vara aktiv och visa framfötterna, en känsla som förändrats gentemot tidigare. En tjej berättade hur hon och hennes klasskamrater brukade gå runt och skoja med varandra i tidigare årskurser, men det hade de nu slutat menade hon, klimatet hade förändrats och blivit allvarligare. Hon beskrev det som att tidigare kom man till skolan för att träffa kompisar och ha kul. Nu var man snarare där för att plugga och prestera, kompisar var mer till för fritiden. Fyra elever upplevde dock ingen skillnad alls i skolmiljön, de menade att allting var som vanligt. En flicka upplevde att det var mer prat om betygen i skolan bland klasskamraterna men hon såg däremot ingen skillnad i lärarnas sätt att vara och undervisa.

Tror du betygen kommer påverka ditt självförtroende? I så fall hur?

Eleverna gav lite olika svar men majoriteten, sju elever, menade att självförtroendet påverkas av vilket betyg man får. Eleverna berättade att om de får ett sämre betyg sjunker självförtroendet. En flicka beskrev att ett lägre betyg kan göra att man känner sig dålig som person också, att man inte kan lyckas med någonting, men därför är det viktigt att träna på det som gått mindre bra så att det blir bättre, menade hon. Att få högre betyg gjorde att självförtroendet blev bättre, vilket pushar en att bli ännu bättre och jobba hårdare sa en pojke. En annan flicka menade dock hon arbetade på som vanligt, men om hon får ett sämre betyg kommer hon försöka förbättra sig. Informant 3 svarade på vår fråga angående självförtroende och betyg att:

Ja det tror jag om man kanske får ett ganska bra betyg så kanske man inser att man är ganska bra ändå och då kanske man får bättre självförtroende och jobbar ännu hårdare. Det kan påverka om man får dåligt betyg då kanske man tänker att nej detta kommer aldrig att gå. Om man får bra betyg så är det kanske lite pushande om man får dåligt så är det väl inte så liksom (informant 3, 2012-11-20).

Eleverna var relativt överens om att ett bra betyg skulle påverka självkänslan och självförtroendet i en positiv riktning. Om de däremot fick ett sämre betyg skulle självförtroendet påverkas negativt.

9.1 Återkoppling till studiens huvudfrågor

I kommande avsnitt kopplar vi samman det resultat vi fått ifrån våra intervjuer till de fyra huvudfrågor vår undersökning vilar på.

Vilka känslor har eleverna för att bli betygssatta?

Vår tanke med undersökning var att nå fram till elevers känslor inför att bli betygssatta. Hur de kände och tänkte angående betyg. Beslut om införandet av betyg i årskurs 6 fattas av högt uppsatta personer ofta utan insikt i vad eleverna själva anser är till fördel eller nackdel för dem själva. Därför väcktes vår nyfikenhet att söka svar om elevers tankar och känslor inför den kommande betygsättningen.

Resultatet av intervjuerna visade att majoriteten av eleverna hade positiva känslor inför att bli betygssatta. De menade att betygen är ett mått på hur de ligger till med skolarbetet, betygen ger alltså ett konkret svar på detta menade eleverna. En flicka beskrev betygen som positiva just därför att de visade exakt på vilken nivå man låg och vad som behöver förbättras. I tidigare årskurser har ett provresultat varit mer svårtolkat, menade hon. Alla elever hade dock inte endast positiva känslor inför betygsättningen.

Flera elever berättade om den press och stress de hade på sig själva i samband med betyg och de uttryckte även att det kändes viktigt att lyckas med att få bra betyg. Pressen de kände kom inte endast från dem själva utan kunde även komma hemifrån, där föräldrar var noga med att uttrycka att de önskade att eleven skulle lyckas. Ständiga frågor angående elevens skolprestationer skapade en känsla av press och negativa känslor inför betyg. Detta vittnade en flicka om, hon beskrev hur påfrestande det var att ständigt få frågan från föräldrarna om hur skolarbetet gick då de var väldigt noga med att hon skulle prestera bra. Flickans äldre syster hade under sin skolgång haft svårigheter, vilket resulterade i låga betyg. Detta i sin tur ledde till föräldrars oro över att även lillasystem skulle få det tufft i skolan. Detta ansåg vår informant var oerhört jobbigt.

Något annat vi upptäckte under våra intervjuer var att majoriteten av eleverna beskrev hur vanligt det var att jämföra sig med klasskamrater gällande skolprestationer. Eleverna beskrev att det ofta förekom att klasskompisar gick runt i klassrummet och jämförde provresultat med varandra för att få reda på vem som var bättre än den andra och vem som var sämre. Detta skapade oros känslor hos en del elever som inte alltid ville ge ut sina resultat för klasskamrater då de kände att de inte hade presterat tillräckligt bra. En flicka beskrev detta som stressande och erkände att hon själv ofta var den som gick runt och jämförde resultat med klasskamrater just för att hon var en tävlingsinriktad person som ville ha lika bra eller bättre resultat än sina kamrater.

Pressen på sig själv och från andra i sin omgivning samt klasskamrater som ofta jämförde resultat på skolprestationer skapade en stress hos elever. Ett par elever uttryckte dock att de inte brydde sig om att jämföra sig med andra och höll sig lugna inför att få betyg, de menade att de presterade efter egen förmåga och jämförde endast resultat med sig själva. En elev beskrev att ett dåligt betyg är något som man bara kan förbättra. En annan flicka beskrev att hon inte kände så stor stress över att få betyg, detta för att hon menade att de betyg de får i slutet av höstterminen i årskurs sex endast är preliminära betyg, vilka man kan ändra och förbättra till nästa termin och i sedan högre årskurser.

Majoriteten av eleverna uttryckte vid flera tillfällen under intervjuerna att de upplevde att skolklimatet var mer på allvar nu. Detta grundade de på att stämningen/atmosfären förändrats hos dem själva, klasskamrater och lärare. En flicka berättade hur eleverna i tidigare årskurser kunde springa runt och skoja med varandra, men att det hade försvunnit, klassrumsklimatet var nu mer seriöst. Eleverna förberedde sig på att bli betygsatta, därför var det ett helt annat allvar i klassrummet. Flera elever uttryckte också hur de var betydligt mer aktiva på lektionerna än i tidigare årskurser och att de la ner mer tid på skolarbetet, både hemma, med läxor och även i skolan. Eleverna var medvetna om att betygen var viktiga för framtiden. Att betygen kunde avgöra vilken högskola eller vilket arbete de kunde få i framtiden. En flicka berättade att hon siktade högt och att hon ville ha en bra framtid, med god utbildning, ett bra jobb, tjäna bra och kunna ha eget boende därför var betygen viktiga för henne, att lyckas från början. Eleverna brydde sig om betygen och ville prestera bra, det var ingen som uttryckte att betygen inte spelade någon roll eller var ointressanta. Klimatet var mer på allvar, och majoriteten av elever hade lagt i en högre växel nu ansåg de.

Finns det något samband mellan betyget och självkänslan?

Om betygen påverkade elevers självkänsla var något vi sökte svar på i våra intervjuer. Har ett sämre eller bättre betyg någon påverkan på självförtroendet? Majoriteten av eleverna sa att betygen med stor sannolikhet kommer att påverka deras självkänsla och självförtroende. Ett sämre betyg kan medföra ett sänkt självförtroende medan ett bättre betyg kan medföra ett stärkt självförtroende. En elev beskrev att ett lägre betyg även kan påverka hur man känner om sig själv som person, att betyget då bestämmer att man är sämre som person. Om så är fallet skulle betyget inte vara ett resultat av prestationer utan även en stämpel på personlighet och värde.

Ett högre betyg bidrog för många elever till ett bättre självförtroende. Detta ökade självförtroende medförde en vilja av att arbeta ännu hårdare och bli ännu bättre, menade eleverna. Ett högre betyg gav alltså inte känslor av att det var okej att slappna av eller sakta ner tempot. En flicka hade dock en lite lugnare inställning till betygens eventuella påverkan på självkänslan, hon menade att hon kommer att arbeta på som vanligt med skolarbetet, och

att ett sämre betyg endast kan förbättras. En annan av våra informanter berättade att ett sämre betyg möjligtvis kunde orsaka tankar om att det var omöjligt att lyckas i skolarbetet och i skolan. Betygen visade sig alltså ha en påverkan på självkänslan för majoriteten av eleverna. Bra respektive dåliga resultat har enligt eleverna en inverkan på hur man skattar sig själv och sin sitt självförtroende.

Känner eleverna i årskurs 6 att de är mogna för att få betyg?

Eftersom det nya betygssystemet inte bara innebär fler steg på betygsskalan utan också att införandet sker i yngre åldrar hade vi funderingar över om eleverna kände sig mogna och redo att få betyg. Resultatet av intervjuerna visade att majoriteten av eleverna kände sig mogna nog för att få betyg. En av dessa elever var trots detta ganska nervös inför betygssättningen och tyckte att det kändes läskigt att få betyg. Att bli bedömda är något eleverna är vana vid även om de inte fått betyg tidigare. En flicka berättade att hon och hennes klasskamrater blivit bedömda under hela sin skolgång, därför kände hon sig redo för att få betyg.

Att få betyg i årskurs 6 tyckte hälften av eleverna var en rimlig årskurs att först få det i. Dock tyckte tre elever att det var för tidigt. De önskade att få betyg först i årskurs 7 eftersom de trodde att de skulle känna sig mer mogna då. En av dessa elever menade att han fortfarande kände sig som ett barn och att det därför var mer lämpligt med betyg i årskurs 7, införandet av betyg i årskurs 6 kom så plötsligt menade han. En annan elev som inte heller kände sig helt redo för att få betyg var en flicka som kände sig kluven angående ifall hon var mogen inför betyg. Eleven pendlade mellan att tycka att det var helt okej till att det var för tidigt med betyg i årskurs 6. En pojke önskade att det skulle införas betyg i lägre årskurser, han menade då att det idag skulle vara lättare att få högre betyg.

Det vi kunnat utläsa av resultatet ovan var att mognaden hos eleverna i relation till att bli betygssatta varierade. Ingen av eleverna uttryckte att de inte kände sig mogna inför att bli betygssatta. Vi anser dock att eleverna visat på mognad inför betygssättning genom att de uttryckt att de nu lägger ner mer tid och energi på skolarbetet och att de tar skolan på större allvar nu jämfört med vad de gjort tidigare. Elevernas egna åsikter angående mognaden varierade dock från elev till elev. Möjligen kan det vara så att de har svårt att dra en parallell mellan de egna skolprestationerna till ovanstående frågeställning.

Har eleverna kännedom om vad som krävs av dem för att uppnå en viss betygsnivå?

Som vi kan se av resultatet är eleverna måna om att vara aktiva och delaktiga i skolan nu när det är dags att få betyg. Majoriteten av eleverna lägger ner mer tid på skolarbetet och siktar högt, för dem är det viktigt att lyckas i skolan och få bra betyg. För att eleverna ska ha möjlighet att kunna prestera så bra som möjligt är det viktigt att de får information från lärare vad de olika betygsstegen står för, vad varje betygsnivå innehåller men också vad som krävs av dem för att nå dit. Eleverna berättade att de hade fått information om vad betygsstegen stod för i skolan. Detta hade skett innan varje ämnes start. Majoriteten av eleverna visade god förmåga att beskriva de olika stegen i betygsskalan, endast en elev hade svårt att komma ihåg de olika stegen.

Det vi kunde utläsa av intervjuerna var att trots att eleverna hade god kännedom om vilka betygssteg som fanns och vad de stod för hade eleverna betydligt sämre kunskap om vad som krävdes av dem själva för att nå ett visst betyg. Med detta menar vi vilka moment som krävdes av eleverna för att komma upp till en högre nivå. Tre elever berättade att det var viktigt att vara delaktig på lektionerna, att vara mer aktiv nu än innan för att få ett bra betyg.

Eleverna kände till läroplanen, att det är i den det står om vad som krävs för att nå ett visst betyg i respektive ämnesområde. Eleverna ansåg dock att det var svårt med läroplanen på grund av att det stod så mycket information i den, de menade att det var mycket att ta till sig och hålla koll på. Därför kunde det vara svårt att veta vad som krävdes av eleven själv för att nå ett visst betyg i de olika ämnena. Det nya betygssystemet innebär många förändringar och resultatet visar på att det är otroligt viktigt att elever känner att de har den kunskap om vilka krav som finns på dem för att nå ett betyg i ett visst betyg.

10. Slutdiskussion

10.1 Jämförelser av skolprestationer - en negativ konsekvens av betyg

Ur våra intervjuer har vi kunnat urskilja att eleverna påverkas av både egna och andras förväntningar på dem. Vissa elever har uttryckt att det känns pressande och stressande när det kommer till betygssättning och de känner att det är viktigt att prestera i skolan. En del elever har tydligt visat att det finns tendenser att jämföra de egna skolprestationerna gentemot klasskamraternas. Även detta kan upplevas som jobbigt eller stressande. Fyra av de intervjuade eleverna svarade att det kändes pressande om någon fått bättre resultat än de själva på ett prov till exempel. Detta är någonting som går i linje med vad Bjar och Frylmark skriver om hur förväntningar utifrån påverkar individens självkänsla och självbild. Att egna förväntningar och förväntningar från betydande människor i den närmsta omgivningen är två mycket viktiga faktorer när det kommer till individens egen uppfattning om sig själv (2009).

Bengt Brodow och Kristina Rininsland tar i sin bok *En skola som om elever betydde något. Skolan speglad i elevers skrivande – analys och debatt* (2002) upp elevers syn på skolan. Författarna talar om att skolan i stor mån är tävlingsinriktad och konkurrensstyrd, där ”svagare” elever jämförs med de ”starkare”. Att elever jämför sina skolprestationer med klasskamrater fick vi bevis på i våra intervjuer. Flera elever berättade att de upplevde att de själva och klasskamrater jämförde exempelvis provresultat med varandra. Ett par elever berättade att de ibland inte berättade om sitt provresultat för sina klasskamrater. Särskilt inte om de fått ett sämre resultat, för att det kändes jobbigt.

En konsekvens av tävlings- och konkurrensskolan skulle kunna vara att klimatet i klassrummet blir sämre. Om elever lär sig att jämföra resultat med varandra försvinner tanken om att elever endast ska jämföra resultat med sig själva och arbeta efter sin egen förmåga. För att elever ska ha motivation och lust till fortsatt lärande är det viktigt att elever aldrig behöver känna att de inte räcker till i jämförelse med klasskamrater. Alla elever är olika och ligger på olika nivåer i skolarbetet därför kan ett jämförande klimat leda till en negativ inverkan på elevens självbild. Det kan bidra till att särskilja elever ännu mer, där de ”starkare” eleverna blir starkare och de ”svagare” eleverna känner sig allt svagare.

I tidigare forskning citerade vi en flicka från Brodow och Rininslands undersökning som sa följande om betyg och dess påverkan: ”Alla är jämlika och skall behandlas så. Men strävan efter alla MVG som skulle visa vilken status man hade stod i vägen. Man blev inte dömd efter personligheten och hur fina leksaker man hade, man blev bedömd efter vilka betyg man hade.” (Brodow & Rininsland 2002:157).

Vi kan dra en parallell mellan det flickan uttrycker angående sina känslor över att bli bedömd efter betygen och vår egen undersökning delvis genom det jämförande klimat som rådde i klassen enligt våra informanter men också till hur flera elever berättade om betygens stora betydelse för dem.

Raman Mehrzad (2012) har skrivit en bok som heter *A i alla ämnen*. Boken ger råd till skolelever om hur de skall lyckas med att få bra betyg i skolan. Boken bygger framför allt på vilka olika tankestrukturer eleverna kan ha och hur de skall tänka och handla för att prestera så bra som möjligt i skolan. Mehrzad lyfter fram det faktum att elever ofta jämför sina skolprestationer med sina klasskamraters. Dock menar han att detta inte nödvändigtvis behöver leda till något negativt utan han drar en parallell till hur större företag tänker och

agerar i sitt arbete. Att man snarare kan se jämförandet som något som får en att sträva framåt och därigenom kunna se vad som saknas i sina egna skolprestationer i relation till sina klasskamraters (2012). Vi har som sagt kunnat urskilja att eleverna som deltagit i våra samtalsintervjuer jämför sina skolprestationer med sina skolkamraters. Frågan om detta påverkar elevens självkänsla negativt kan dock ifrågasättas. Eleverna uttrycker själva att detta kan vara stressande och påverka dem men om de skulle ges rätt redskap att hantera denna prestationsjämförelse skulle detta kanske inte nödvändigtvis endast upplevas som negativt?

10.2 Betygets konsekvenser för elevens framtid

Brodow och Rininsland menar att eleverna är medvetna om att ett misslyckande i skolan kan leda till arbetslöshet i framtiden för att samhället ställer krav på kompetens. Att elever är medvetna om betygets roll för framtiden kunde vi se i vår undersökning. Nio av tio elever svarade att betyget är viktigt för att kunna lyckas i framtiden. Betyg anses vara en grundläggande del till att få bra utbildning och för få ett bra arbete. Eleverna har alltså kunskap om att betygen inte bara är något man får som bedömning av skolprestationer. De förstår att betyget fungerar som ett urval för exempelvis högre studier i framtiden. Därför har de också kunskap om att samhället ställer krav på kompetens. Att misslyckas i skolan, kan riskera arbetslöshet i framtiden och på så vis också ett utanförskap från samhället.

Att elever har kunskap om betygens betydelse för framtiden är bra. Det är viktigt att de får information om varför de får betyg och vad betyget har för funktion. En flicka i vår undersökning menade dock att de första betygen inte är de avgörande för framtiden, utan de kan för varje termin förbättras. Det är en sund inställning, det är viktigt att elever kämpar med skolarbetet men att de utvecklas efter sin förmåga och försöker förbättra sina egna resultat. Det är också viktigt att eleverna får arbeta i ett gott klimat för att kunna prestera bra. Vi tror också att det är viktigt att elever vet att de första betygen inte är de avgörande för hela deras framtid. Trots att det hos många elever finns en stor press och stress över att prestera bättre nu när de ska få sina första betyg, att de vill lyckas från början, är det viktigt att de vet att de har god tid att förbättra och utveckla sina kunskaper.

10.3 Betygens påverkan på elevens självkänsla

Som nämnts i tidigare forskning tar boken *Bedömning i och av skolan – praktik, princip, politik* upp hur resultat och bedömning av prov är en avstämning på vad eleven faktiskt kan. I boken kan vi läsa om hur lärare ser betyget som ett verktyg för elevens lärande. Dock blir eleven ofta egoinvolverad, inte uppgiftsinvolverad vilket är en stor skillnad. Att eleven blir egoinvolverad innebär att eleven ser det som ett omdöme om sig själv snarare än ett omdöme på sina prestationer (Lundahl & Folke Fichtelius, 2010).

Att betygen skulle vara en bedömning av vem man är som person är något som vi kunde se i våra intervjuer. En flicka beskrev hennes känslor kring att bli betygsatt och hur det kunde påverka självförtroendet. Hon berättade att ett lägre betyg kan bidra till negativa känslor om sig själv och att man då känner sig dåligt som person, att det kan medföra känslor av att inte kunna lyckas med någonting.

Lundahl och Folke – Fichtelius (2010) beskriver hur självbilden kan påverkas om en elev kategoriseras som duktig eller svag utifrån olika bedömningar. Det kan bidra till att lågpresterade elever känner att de saknar förmåga, och högpresterade elever kan undvika uppgifter de inte vet om de klarar av. Detta kan medföra att elever inte vågar försöka att

utmana sig själva just för att de är rädda att misslyckas, ett misslyckande som de ser som en beskrivning av sig själva. Lundahl och Folke – Fichtelius skriver: ”Bedömning är en kärnfråga i undervisningen. Den kan påverka eleverns utveckling negativt om de uppfattar att bedömningen sorterar eleverna utifrån de som har förmåga och de som saknar förmåga att lära sig (Black & William, 1998b, s. 6).” (2010:175–176).

Vilka konsekvenser kan detta få för elever? Vi tror att risken finns att det kan medföra flera negativa konsekvenser för eleverna. Betyget ska vara ett resultat av en elevs prestationer, betyget speglar inte vem/hur en elev är som person, därför är det viktigt att eleven blir medveten om detta. För att eleven ska bli medveten om att betyget inte speglar en personlighet eller en bild av hur man är det viktigt att läraren ofta informerar och påminner eleven om det. Negativa konsekvenser kan bli att eleven får en dålig självbild och sänkt självförtroende vilket i sin tur kan leda till att eleven presterar sämre i skolan. Det är viktigt att eleven lär sig tro på sig själv och vågar utmana sig själv till att klara mer. Om en elev uppfattar ett sämre betyg som en avspeglning av sig själv kan det medföra att eleven tappar lusten och viljan inför skolarbetet då känslor av att inte räcka till föds.

10.4 Elevers och vårdnadshavares delaktighet i bedömning och betygssättning

Formativ bedömning är något vi tar upp i avsnittet tidigare forskning. Lundahl (2011) redovisar till en forskning gjord av Black och William som undersökt om formativa bedömningar leder till bättre arbete och högre resultat i skolan. Det visade sig att formativa bedömningar gynnade såväl elever som lärare genom återkoppling, realistiska mål och en bedömning som främjar elevens självkänsla. Via en formativ bedömning ansågs lusten och viljan att lära öka, även för de elever som har svårare i skolan. Den formativa bedömningen skall verka som en pågående process genom elevens skolutveckling snarare än ett ihopsamlat mått på prestationer i slutet av en termin. Lundahl och Folke-Fichtelius (2010) menar även de att det är viktigt göra eleven delaktig i sitt eget lärande och sin egen bedömning. *Bedömning för lärande* är ett återkommande uttryck som Lundahl och Folke-Fichtelius tar upp. Uttrycket grundar sig på att göra eleven delaktig i det egna lärandet och framför allt i den egna bedömningen som i grunden bör vara formativ. Kontentan av *bedömning för lärande* är att eleven lär sig att lära genom att medvetenhetsgöra den egna inlärningsprocessen och via delaktighet växer lärandet. Författarna menar att faktorer som kamratbedömningar kan vara gynnsamma för det egna lärandet.

Detta tror vi kan vara oerhört viktigt då det kommer till att avdramatisera bedömningen i skolan. Genom att få vara med och bedöma sina egna skolprestationer samt sina kamraters menar vi att eleverna känner en delaktighet i bedömningen och att deras åsikter och tankar räknas.

Majoriteten av de elever som deltagit i vår undersökning har svarat att betyg är bra att få på grund av att betygen ger en klarare bild av hur de ligger till i skolarbetet. Eleverna var medvetna om att betyg är någonting som mäter deras kunskaper. Genom formativa bedömningsaspekter är målet att eleverna skall vara delaktiga i sin skolgång och i de mål som finns uppsatta i skolan. Eleverna borde ha en relativt klar bild om var de ligger till kunskapsmässigt utifrån den läroplan som gäller. Inte bara på grund av att de skall få betyg utan även för att Lgr11 anger att läraren ständigt ska arbeta tillsammans med eleven och dess hem för att informera om elevens kunskapsutveckling och hur denne ligger till i skolan (Skolverket 2011).

Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former. (Skolverket 2011:13)

Vi anser att det är otroligt viktigt att hålla bedömningen levande i skolan för att eleverna inte skall behöva känna att det endast är betyget som visar dem var de ligger till kunskapsmässigt. Elever och vårdnadshavare bör upplysas kontinuerligt om var eleven befinner sig i relation till uppsatta mål. Som vi kan utläsa av läroplanen är detta skolans ansvar. Vi menar att detta leder till en trygghet för såväl elever som vårdnadshavare och chansen att eleven utvecklas harmoniskt ökar.

I Lgr11 står det att skolans uppdrag är följande:

”Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.” (Skolverket 2011:10). Det står också att: ”Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära.” (Skolverket 2011:10).

För att detta skall kunna vara möjligt menar vi att det är viktigt att ständigt uppmärksamma eleven på dess skapelseprocess. Att visa eleverna att det finns mål och delmål och att ge positiv feedback för att stärka den enskilde individens självkänsla i sin utveckling. Detta tror vi är möjligt genom en formativ bedömning där elevens utveckling ständigt är i fokus och eleven kontinuerligt uppmärksammas i sitt arbete.

Lundahl och Folke – Fichtelius refererar i sin bok till Alli Klapp Lekholm som skriver om en rättvis bedömning. Klapp anser att de elever som har en insyn angående hur de blir bedömda och vad som förväntas av dem har en större chans till bättre skolprestationer än de elever som inte vet. För att bedömningen skall bli så pass rättvis som möjligt måste alla elever ges samma förutsättningar, Klapp Lekholm menar att:

Det innebär att lärarna synliggör sin egen undervisnings- och bedömningsfilosofi för eleverna så att alla elever, oavsett bakgrund och hemförhållanden, har möjlighet att prestera i enlighet med de förväntningar som lärare, utbildningssystem och samhälle i stort har på dem. Förväntas elever att visa intresse och motivation för lärande är det av största vikt att läraren tar upp detta till diskussion med eleverna och synliggöra detta.

(Lundahl & Folke – Fichtelius 2010:137)

Vi menar att det Klapp Lekholm tar upp absolut går i linje med vad vi varit inne på tidigare angående elevens delaktighet i den egna skolgången. Att låta eleven vara med under hela bedömningsprocessen är först möjligt om eleven vet vad denna process är och vad skolan förväntar sig av den enskilde eleven. Eleverna som deltagit i vår undersökning har talat mycket om att det skall bli bra att få betyg just på grund av att de då får en större inblick i hur de ligger till i skolarbetet. Om vi skulle följa Klapp Lekholms råd och informera eleverna angående vad som förväntas av dem menar vi att eleverna skulle ges en mer likvärdig chans att nå skolans uppsatta mål. Vi har genom vår forskning och våra samtalsintervjuer kunnat se att mycket handlar just om elevens delaktighet och medvetenhet om de egna skolprestationerna. Detta är även något som tydligt lyfts fram i Lgr11 där vi kan dra en parallell mellan vad Klapp Lekholm tar upp angående vikten av att informera eleverna om vad som förväntas av dem i skolan och vad Skolverket förespråkar. Att alla lärare som arbetar i skolan aktivt ska verka för att eleven skall vilja ta ett eget ansvar för det egna lärandet samt se till att eleverna är delaktiga i val av arbetssätt och arbetsformer (Skolverket 2011).

För att eleven skall känna viljan att ta ett eget ansvar för sitt lärande menar vi att betyg kan fungera som en motivationsfaktor. Eleverna har själva uttryckt att de känner att det skall bli skönt att veta hur de ligger till i sin egen skolgång genom att de får betyg. Eleverna har även uttryckt att de lägger ner mer tid på skolan nu när betygssättningen närmar sig jämfört med vad de gjort tidigare. Informanterna som deltagit i våra samtalsintervjuer menade att det var viktigt att få bra betyg i skolan. Eleverna var måna om att få tydliga besked om deras skolprestationer för att ha möjlighet att kunna utveckla det som behövde förbättras i samband med betygssättning.

10.5 Är eleverna redo för att få betyg?

Vi frågade eleverna om de kände sig redo och mogna inför att få betyg. Denna fråga är även formulerad som en av vår undersöknings huvudfrågor. Frågan anser vi är ytterst relevant för lärare, elever, föräldrar och verksamheten. Om eleverna inte är mogna för att få betyg och ta ett eget ansvar i skolan kan det leda till ett dåligt självförtroende i de fortsatta studierna. Detta grundar vi på tidigare forskning som visar att elever som är "lågpresterande" i skolan tenderar att bygga upp ett dåligt självförtroende som sedan kan följa eleven genom hela dennes skolgång. Även de elever som deltagit i våra intervjuer har uttryckt att de är nervösa inför att bli betygsatta och att inte nå upp till önskat betyg. Eleverna har som tidigare nämnt uttalat sig om att ett dåligt studieresultat skulle kunna leda till ett dåligt självförtroende. Detta är som vi ser det en allvarlig konsekvens som betygssättningen kan ge.

Silwa Claesson talade på sin föreläsning *Lärande teorier som redskap* (2012-19-11) om inläring på Pedagogien vid Göteborgs Universitet. Claesson menade att det är otroligt viktigt att lära våra elever att gå från helheten i lärandet, bryta ner detta i mindre delar och sedan tillbaka till helheten igen. Detta för att eleven skall få en helhetssyn på lärandet.

De elever som deltog i vår undersökning fick alla redogöra för vad de visste om betyg och om de hade kännedom angående vad som krävdes av dem för att nå ett visst betygssteg. Samtliga tio elever kunde svara på vad betyg var för något på ett eller annat sätt. Dock kunde vi urskilja att de hade svårigheter att greppa vad som krävdes av dem själva för att uppnå ett visst betygssteg. Utifrån detta kan vi dra en parallell till vad Claesson säger om att gå från helheten till delen och tillbaka igen. Eleverna behöver få mer information om vad som står i det centrala innehållet i Lgr11 för att kunna greppa betygen som helhet. Eleverna bör få en övergripande bild över vad som skall behandlas och bedömas i skolan för att slutligen få ett betyg. Detta anser vi är väsentligt för att eleverna skall känna sig trygga och mogna inför att bli betygsatta i årskurs 6.

På Regeringskansliets hemsida kan vi läsa att fler elever ska nå kraven genom att dessa görs tydligare. Det står även att elever som har svårt med skolarbetet nu tidigare kommer att upptäckas av lärare och rektorer. Betyg från årskurs 6 gör även hemmet mer uppmärksamma på hur deras barn ligger till i skolan. (Utbildningsdepartementet, 2010)

Av vår undersökning kan vi utläsa att majoriteten av eleverna var positiva inställda till betyg i skolan. De menade att betygen ger ett konkret svar på hur de ligger till i skolarbetet. De delar av skolarbetet som de anser sig har svårt för får de nu ett konkret svar på. Majoriteten av eleverna anser att betygen ger en klarare bild och visar vad som behöver förbättras. Detta går i linje med regeringens uttalanden om att syftet med det nya betygssystemet är att vi tidigare kan uppmärksamma de elever som har det svårt i skolan och som behöver extra stöd.

Som tidigare nämnt fattades beslutet om det nya betygssystemet av högt uppsatta vuxna människor som arbetar med skolfrågor. I vår undersökning ville vi söka svar på vad elever i årskurs 6 som nu blir tilldelade betyg för första gången har för känslor inför att bli betygssatta och deras tankar om att få betyg i årskurs 6. Resultatet visade att hälften av eleverna tyckte att årskurs 6 var en rimlig årskurs att få betyg i. Eleverna ansåg att det hade varit för tidigt att få betyg i innan årskurs 6 och att det hade varit för sent att få det i årskurs 7 eller 8. Alla elever var dock inte av samma åsikt, tre elever uttryckte att det vore bättre att få betyg i årskurs 7 eftersom de ansåg sig vara mer mogna för det då. En av dessa elever förklarade varför, han menade att han fortfarande kände sig som ett barn och därmed kändes det lite väl tidigt att få betyg för just honom i årskurs 6. En annan elev menade att betygen kom så plötsligt. Av våra informanter var det en elev som önskade betyg i tidigare årskurser.

Som vi beskrev i tidigare i vår uppsats är det nya betygssystemet ett omdiskuterat ämne. Utbildningsministern Jan Björklund har länge varit för betyg i tidigare årskurser. När betyg gavs först i årskurs 8, propsade han på betyg redan från årskurs 6, vilket nu också sker. Dock verkar inte Björklund helt nöjd med det nya betygssystemet. Tillsammans med Tina Acketoft, riksdagsledamot och ordförande i Folkpartiets skolgrupp har han skapat ett nytt liberalt skolprogram, vid namn "Sikta mot stjärnorna", där de önskar betyg redan i årskurs 4. Björklund menar att vi i en internationell jämförelse fortfarande börjar sent med betyg. Av våra tio informanter hade han fått stöd av en. Även om majoriteten av eleverna var positivt inställda till att få betyg och betygens funktion så visade flera elever känslor av nervositet och stress över att prestera bra för att få goda betyg (Björklund, J, 2012).

Björklund menar att föräldrar tidigt måste få veta hur deras barn ligger till i skolan och han tror att elever blir mer motiverade av att få betyg i lägre årskurser. Förslaget om betyg i årskurs 4 har dock fått stort mothugg av flera politiska kollegor som menar att det nya betygssystemet inte hunnit träda i kraft än, det krävs tid för att kunna utvärdera det som är nu innan nya ändringar kan ske. Lärarförbundets ordförande Eva-Lis Sirén uttrycker bland annat att inga problem löses genom att öka mätysterin i skolan (SvD, 2012, 29, oktober).

Det vi kan urskilja genom vår undersökning är bland annat att mätysterin som Eva-Lis Sirén talar om är ett vanligt förekommande i skolan. Våra informanter uttryckte hur skolan ständigt mäter elevers prestationer vilket kan skapa större press och stress för eleven.

Vi menar att om Björklund får igenom sitt förslag med betyg från årskurs 4, skulle konsekvenser kunna bli att klimatet i klassrummet blir alltmer jämförande och tävlingsinriktat, där stressen över att vara en "stark" elev skapar oro redan i yngre åldrar. Vi betvivlar även att elever skulle vara mogna nog att få betyg redan i årskurs 4. Förra året gavs betyg först i årskurs 8 och att då hoppa så långt ner i åldrar som till årskurs 4 anser vi är ett för stort steg för skolan och eleverna att ta.

10.6 Samarbete mellan skolan, eleven och hemmet

Genom vår studie har vi kunnat urskilja vissa likheter och olikheter mellan vårt eget studieresultat och den forskning vi tagit del av. Något som varit extra framträdande har varit vikten av att låta eleverna vara delaktiga i sin egen skolgång. Detta är något eleverna själva talar mycket om då de uttryckte att det är bra att veta var man ligger till i skolan och att betygen skulle hjälpa dem till denna insikt. Skolverket såväl som forskning gjord av bland annat Lundahl, Folke-Fichtelius, Klapp och många fler är starka förespråkare av att eleven skall känna delaktighet i sin egen skolutveckling och skolgång. Vi hoppas och tror att betyg i tidigare åldrar, det vill säga från årskurs 6, skulle kunna leda till att skolan involverar eleverna

i ett tidigare skede när det kommer till bedömning av de egna skolprestationerna. Verksamma lärare skall enligt den svenska läroplanen arbeta tillsammans med hemmen för elevens utveckling, detta genom att involvera både elever och vårdnadshavare i elevens kunskapsutveckling.

En positiv konsekvens av att införa betyg i årskurs 6 anser vi skulle kunna vara att relationen mellan skolan och hemmen stärks. Detta genom att skolan måste informera och underrätta vårdnadshavare om elevens skolutveckling. Det är lärarens uppgift att informera såväl elever som vårdnadshavare om vilka olika krav som finns uppsatta i skolan och i Lgr11.

10.7 Betyget medför stress och press hos eleverna

Vi kan se likheter och skillnader mellan vår egen undersökning och den studie som vi nämner i tidigare forskning av Agneta Petterson (2007). Petterson har gjort undersökningar som grundar sig i elevens perspektiv när det kommer till bedömning. Genom sina undersökningar har hon kunnat urskilja att många elever har svårt att se att den bedömningen som sker i skolan sker för eleven själv. Eleven anser snarare att bedömningen främst är till för att läraren ska kunna kategorisera och gruppera sina elever. De elever som deltagit i våra samtalsintervjuer har som tidigare nämnt att de anser att betyg är bra på grund av att de genom betygen får en klarare bild av hur de ligger till i skolan och att de genom betygen får klart för sig vad de behöver arbeta mer med. Samtliga av våra informanter har även angivit att betyg är någonting viktigt för dem själva på så sätt att betyget har med framtiden att göra. Betyget kan enligt dem påverka vilken skola som blir aktuell, vilket jobb man kan få och hur man kommer att bo.

Petterson skriver även att genom studier om elevens syn på bedömning har man kunnat urskilja att känslor av nervositet och stress är ett vanligt förekommande. Det fanns dock en skillnad mellan äldre och yngre elever men stress och press var två tydliga känslor som eleverna upplevde i samband med bedömning. Detta i sin tur påverkar elevernas studieresultat negativt. (2007) Nervositet och stress är två återkommande ord när det kommer till elevernas känslor även i vår studie. Majoriteten av våra informanter har uttryckt att de känner sig nervösa inför att bli betygssatta. Två av eleverna menade även att de kände stor press och stress hemifrån. Eleverna drar automatiskt en parallell mellan betyget och deras kommande framtid, detta kan vi förstå kännas stressande och pressande för dem. Att eleverna skall känna sig pressade och stressade inför skolan och dess bedömningsformer anser vi är en mycket negativ effekt som betygen kan medföra. Här tror vi det är viktigt att alla verksamma lärare arbetar tillsammans för att alla elever skall få den hjälp som de behöver för att nå upp till skolans mål. Ett annat sätt att få eleverna att känna sig tryggare när det kommer till tanken om att bli betygssatta tror vi är att avdramatisera bedömningarna. Detta tror vi kan göras genom formativa bedömningsätt.

10.8 Betyg föder motivation

Av de tio elever som deltagit i våra samtalsintervjuer svarade åtta stycken att de nu la ner mer tid på skolarbetet. Eleverna menade att detta berodde på att de nu skulle få betyg och att skolan kändes mer på allvar nu i jämförelse med tidigare. I vår teorianknytning tar vi upp den behavioristiska teorin som menar att mål och delmål för eleven fungerar som en motivationsfaktor i skolan. Betygen menas fungera som en motivationsfaktor som bidrar till att eleverna vill arbeta hårdare i skolan och därigenom få ett bättre betyg. (Imsen 2006) Under våra verksamhetsförlagda utbildningsperioder har även vi kunnat ana att lärarna lägger ner

mer tid på bedömningen nu. Detta är delvis en effekt av att det är ett nytt betygssystem som gäller från årskurs 6 och en helt ny läroplan. Detta gör att det är mycket för lärarna att sätta sig in i såväl som för elever och föräldrar.

Är då det nya betygssystemet rättvisst för de elever som är först ut med att få betyg i det nya systemet? Att gå från ett välanvänt betygssystem som IG, G, VG, MVG till ett betygsskala med fler steg från yngre åldrar kan bidra till problem. Under avsnittet om det politiska spelet kring betyg nämnde vi en artikel som publicerats på Svenska Dagbladets hemsida där två gymnasieelever berättat om sin oro över orättvisa betyg i det nya betygssystemet. De uttryckte att de inte hade någon aning om vilka betyg de kommer att få och de hade heller inte fått någon vägledning i vad de måste prestera för att få ett visst betyg.

Som vi berört tidigare kunde vi av resultatet utläsa att eleverna har kunskaper om de olika betygsstegen men inte lika väl vad som krävs av dem för att nå dit. En konsekvens av att eleverna inte har kunskap om vad som krävs av dem för att nå till ett visst betyg anser vi kan medföra en osäkerhet hos eleverna när det kommer till målsatsning. Det är inte lätt att satsa mot uppsatta mål om man inte har fått den information som krävs för att nå dit!

11. Sammanfattning

Ett av betygens främsta syften är att verka som ett urvalssystem i skolan. Betyget ska även ge elever, lärare och vårdnadshavare en klar bild om var eleven befinner sig i dennes skolutveckling. Stor som liten, alla har vi en relation till skolan och betyg och trots att betygen har en så stor inverkan på individens framtid finns idag ingen övergripande eller tillräcklig forskning angående betygens påverkan. Det diskuteras vilt angående vilka betygsskalor som bör eller inte bör finnas. Det överläggs även i vilken ålder betyget är lämpligt. Syftet med vår undersökning har varit att finna svar på våra fyra huvudfrågor:

- *Vilka känslor har eleverna för att bli betygssatta?*
- *Finns det något samband mellan betyget och självkänslan?*
- *Känner eleverna i årskurs 6 att de är mogna för att få betyg?*
- *Har eleverna kännedom om vad som krävs av dem för att uppnå en viss betygsnivå?*

Vår undersökning är relevant för utbildningsvetenskapen inte minst för att det är ett omtalat ämne som i princip varenda människa har en relation till men också för att betygen är betydande för den egna personen. Med detta menar vi just det vi tar upp i vårt forskningsresultat att betygen har en inverkan på elevens självbild. För lärare är det viktigt att veta hur elever ställer sig till frågor som rör bedömning och betyg. Det är viktigt att elever, lärare och föräldrar förstår varandra så att de kan mötas för att främja elevens enskilda utveckling.

Vilka känslor har eleverna för att bli betygssatta? Nervositet och press har fler elever uttryckt sig känna av inför att bli betygssatta. Detta är två återkommande ord i våra samtalsintervjuer. Eleverna är positivt inställda till betyg men samtidigt kämpar de med oroskänslor som tydligt påverkar deras inställning. Oro inför att inte nå önskade studieresultat tynger flera elever som deltagit i våra intervjuer och vi kan tydligt se en koppling mellan dessa känslor och betyg. Samtidigt som eleverna uttrycker att betygen fyller en bra funktion på det sättet att de visar eleverna var de ligger till i sin skolutveckling. Samtliga informanter menade att det var viktigt för dem att veta hur de ligger till i skolan. Detta menar vi visar på att eleverna önskar att vara delaktiga i den egna skolutvecklingen.

Finns det något samband mellan betyget och självkänslan? Skolprestationer, resultat och självkänsla var något som tydligt hängde ihop. Genom våra samtalsintervjuer fick vi fram ett enigt svar som talade för att det finns en stark koppling mellan betyget och självkänslan. Eleverna menade att bra respektive dåliga studieresultat medförde positiva och negativa känslor som påverkade självförtroendet.

Känner eleverna i årskurs 6 att de är mogna för att få betyg? Elevernas egna åsikter angående mognad inför betygssättning varierade. Flertalet uttryckte att de kände sig redo inför att få betyg. Det var tre elever som menade att betygen kom lite väl tidigt. Vi menar dock att eleverna som deltagit i våra samtalsintervjuer visat mognad inför att få betyg. Tio av tio elever har upplyst oss om att de nu lägger ner mer tid och energi på skolarbetet jämfört med tidigare. Detta menar vi visar på mognad och medvetenhet hos eleverna. De är medvetna om att betygen har en betydande funktion för deras framtid på ett eller annat sätt.

Med vår undersökning som grund har vi kunnat urskilja att eleverna är positivt inställda inför att få betyg i årskurs 6. De tillfrågade eleverna har uttryckt att årskurs 6 känns som en bra årskurs att få betyg i, detta för att de vill ha en inblick i sin egen skolgång och kunna urskilja

hur de ligger till i relation till målen. Eleverna har kunnat ge oss svar på vilka olika betygssteg som finns (A till F) uppsatta i den aktuella läroplanen. Detta eftersom de getts information i skolan inför uppstarten av olika aktiviteter. Om de sedan som vår huvudfråga lyder *har kännedom om vad som krävs av dem för att uppnå en viss betygsnivå* varierade eleverna emellan. Informanterna visste i vilken rangordning betygsstegen kom samt vad som var högst respektive lägst. Dock ansåg flertalet elever att det var väldigt mycket innehåll att hålla reda på. Det centrala innehållet som står i Lgr11 är något som eleverna skulle behöva få mer insyn i. Detta anser vi är viktigt just för att eleverna skall kunna ha en viss kontroll över sin egen skolgång och för att ha kännedom om vilka moment som ingår i de olika ämnena i skolan, inte minst för att veta hur de skall nå upp till de olika mål som finns uppsatta i skolan.

12. Avlutande kommentarer

Något som blivit tydligt för oss under studiens gång är att det finns oerhört lite tidigare forskning om hur elever ser på att bli betygssatta. Genom att samtala med elever om ett relevant område som i allra högsta grad påverkar deras skolgång får vi en insikt i hur de känner inför bedömning och betygssättning. Denna studie har kunnat ge oss insikt i elevernas värld och deras tänkande om ämnet i fråga. Vidare menar vi att det är nödvändigt att genomföra större studier angående elevperspektivet och betyg för att få en bredare kunskap om hur elever i sjätte klass känner angående betygssättningen. Vi är medvetna om att vår studie endast omfattar sjätteklassare på en skola och samma skola i Göteborg och kan därmed inte spegla alla sjätteklassares röster i Sverige.

Vi tycker att det vore intressant att utforma en större undersökning där fler elever från hela Sverige involveras och får redogöra för sina åsikter. Det hade även varit intressant att göra en undersökning efter att de första betygen i årskurs sex är satta. Detta för att kunna se om elevers tankar och känslor angående att bli betygssatta fortfarande är de samma.

Referenslista

Tryckta källor

Andersson, Håkan (1999). *Varför betyg? Historiskt och aktuellt om betyg* Lund: Studentlitteratur AB

Brodow & Rininsland (2002). *En skola som om elever betydde något Skolan speglad i elevers skrivande – analys och debatt* Malmö: Elanders Skogs Grafiska

Bjar, Louise & Frylmark, Astrid (RED.) (2009). *Barn läser och skriver – specialpedagogiska perspektiv* Lund: Studentlitteratur AB

Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (2007). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik

Imsen Gunn (2006). *Elevers värld* Introduktion till pedagogisk psykologi. Lund: Studentlitteratur AB

Lundahl, Christian (2011). *Bedömning för lärande*. Finland: Bookwell AB

Lundahl, Christian & Folke Fichtelius, Maria (red) (2010). *Bedömning i och av skolan – praktik, principer, politik*. Lund: Studentlitteratur

Mehrzad, Raman (2012). *A i alla ämnen*. Tyskland: GGP Media GmbH

Måhl, Per (1994). *Betyg – men på vad?* Stockholm: Gotab

Pettersson, Agneta (RED) (2007). *Sporre eller otyg*. Malmö: Elanders Berlings

Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*

Stukát, Staffan (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur AB

Webbsidor:

Utbildningsdepartementet (2010a) *Betyg från årskurs 6 i grundskolan -Frågor och svar om betyg från årskurs 6 i grundskolan*.

Hämtad: 2011-11-12

Från: <http://www.regeringen.se/sb/d/13428/a/151787#151787>

Utbildningsdepartementet (2008) *Frågor och svar om ny betygsskala*.

Hämtad: 2011-11-12

Från: <http://www.regeringen.se/sb/d/10238>

Björklund, J (2012) *Inför betyg från fyran*.

Hämtad: 2012-11-12

Från: <http://www.folkpartiet.se/Jan-Bjorklund/Nyhetsbrev/?nid=208014>

Utbildningsdepartementet (2007). Jan Björklund om det nya betygssystemet: Det skall löna sig att plugga.

Hämtad: 2012-11-12

Från: <http://www.regeringen.se/sb/d/8543/a/78663>

Utbildningsdepartementet (2010b). Till statsrådet Jan Björklund.

Hämtad: 2012-11-08

Från: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/14/59/72/a8bccc8c.pdf> 2012-11-08

Dagstidningsartikel online:

Rudhe, E, (2012, 15 februari) Elever lär mindre efter betyg i sexan. Lärarnas nyheter

Hämtad: 2012-11-15

Från: <http://www.lararnasnyheter.se/l-rarnas-tidning/2012/02/15/elever-l-r-mindre-efter-betyg-sexan>

Sundén Jelmini, M,(2012, 29 maj) Nya betyg oroar elever. Svenska dagbladet

Hämtad: 2012-11-12

Från: http://www.svd.se/nyheter/inrikes/nya-betyg-oroar-elever_7239795.svd

SvD. (2012, 29 oktober) Folkpartiet vill införa betyg redan från årskurs fyra. Svenska dagbladet.

Hämtad: 2012-11-12

Från: http://www.svd.se/nyheter/inrikes/fp-vill-ha-betyg-fran-arskurs-fyra_7624428.svd

Wikipedia:

Remissinstans (2012, 25 oktober) I Wikipedia

Hämtad: 2012-11-15

Från: <http://sv.wikipedia.org/wiki/Remissinstans>

Uppsatser:

Bratsberg, K; Bohlin, A; (2009) Hur upplevs betyg? En studie om gymnasieelevers tankar kring betyg ur ett elevperspektiv (Kandidat-uppsats från Stockholms universitet/Institutionen för barn- och ungdomsvetenskap)

Hämtad: 2012-11-09

Från: <http://www.uppsatser.se/uppsats/a0369671b9/>

Olebark Ringheim, M (2011) Implementeringsprocess och förutsättningarna för en ny läroplan: En studie av lärares upplevelser och attityder inför enflergradig betygsskala och betyg från och med årskurs 6. (Yrkesexamina på avancerad nivå på Uppsala universitet/Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier)

Hämtad: 2012-11-09

Från: <http://uu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:423009>

Uppslagsverk:

Nationalencyklopedin [NE]. 2012a. Betyg.

Hämtad: 2012-11-15

Från: <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/betyg>

Nationalencyklopedin [NE]. 2012b. Emotion.

Hämtad: 2012-11-27

Från: <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/emotion>

Nationalencyklopedin [NE]. 2012d. mognad.

Hämtad: 2013-01-16

Från: <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/mognad/257763>

Nationalencyklopedin [NE]. 2012c. Självkänsla.

Hämtad: 2012-11-29

Från: <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/enkel/sj%C3%A4lvk%C3%A4nsla>

Personlig kommunikation

Claesson, Silwa (2012) **Lärande teorier som redskap**. Pedagoger, Göteborgs Universitet 19 september

Intervjuer:

Informant 1 Hämtad: 2012-11-20

Informant 2 Hämtad: 2012-11-20

Informant 3 Hämtad: 2012-11-20

Informant 5 Hämtad: 2012-11-20

Bilaga 1:

1. Hur känns det nu när du ska få betyg i årskurs 6?

– Stress, press, roligt, spännande med mera?

2. Känner du dig redo för att få betyg? Varför/ varför inte?

3. Vad vet du om betyg?

– Varför tror du att man får betyg?

4. Har du fått information i skolan om vad varje betyg står för? (A till F)

– Vet du vad som krävs för att du ska nå ett visst betyg? Ge exempel.

5. Jämför du dig mycket med dina klasskamrater när det kommer till skolprestationer?

6. Är det viktigt att lyckas i skolan och att få bra betyg? Varför?

7. Tycker du att det är en bra ålder att få betyg i årskurs 6 eller hade du velat ha det tidigare/senare?

8. Tycker du det är positivt eller negativt att få betyg i skolan? Varför?

9. Tror du att du kommer lägga ner mer tid på skolarbetet nu när du skall få betyg?

Märker du ngn skillnad i skolan. Har den förändrats sedan tidigare nu när ni skall få betyg?

– ex. lärare, klasskamrater och lektioner?

10. Tror du betygen kommer påverka ditt självförtroende? I så fall hur?